

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

راهنمای برنامه درسی

حوزه تربیت و یادگیری

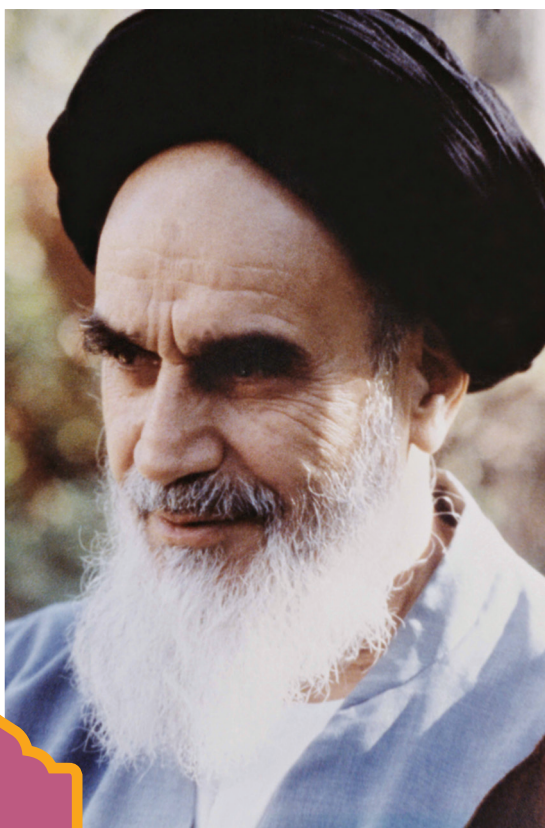
حکمت و معارف اسلامی

▲ گروه پژوهش، برنامه ریزی درسی
و تولید بسته های یادگیری
حکمت و معارف اسلامی

▲ وزارت آموزش و پرورش
▲ سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

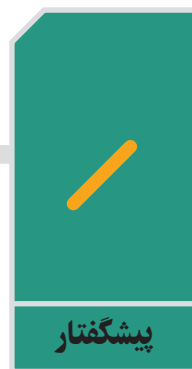
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

«سند تحول یک ریل گذاری است؛ سند تحول می تواند آموزش و پرورش را به سرمنزله مورد نظر برساند... ابلاغ قدم اول است، باید کاری کنیم که این سند محقق شود... برای تحوّل آموزش و پرورش روحیه انقلابی لازم است. روحیه انقلابی یعنی ترس نداشته باشید، ملاحظه کاری نداشته باشید، محافظه کاری نداشته باشید، وقتی تشخیص دادید عمل کنید، اقدام کنید، پیش بروید، به توقف راضی نشوید، کارها را تزئینی انجام ندهید.»

بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام در دیدار با جمعی از فرهنگیان

▶ در راه تحول مثل مسافری هستیم که باید هدف سفر را تعیین کنیم، توشه سفر را برداریم و بی‌درنگ حرکت در جاده اصیل زندگی را آغاز کنیم؛ سفری حقیقتاً زیبا و در عین حال پر رمز و راز که ره‌آورد مهم آن تدوین راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری است. راهنمای حوزه‌ها بدون شک هادی زندگی دانش‌آموز هستند تا او را به مراتبی از حیات طیبه سوق دهند و زیبایی‌های فطرت الهی را به منصفه ظهور رسانند. برنامه‌های درسی تحولی بر پایه فلسفه تربیتی اسلام و دلالت‌های اسناد تحولی بنا شده است و رابطه وثیق و عمیقی با فطرت دارد. در برقراری این ارتباط کارشناسان بصیر و توانای گروه‌های پژوهش و برنامه‌ریزی درسی سازمان به خوبی درخشیدند و شایستگی‌های خود را بار دیگر در تاریخ برنامه‌ریزی درسی کشور عزیزمان نشان دادند.

راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری که پیش رو دارید با الگوی برنامه‌ریزی درسی فطرت‌گرایی توحیدی طراحی شده‌اند و بر اساس تعهداتی به شرح زیر پدید آمده‌اند:

تعهد نخستین به مفاد و دلالت‌های اسناد تحولی از جمله برنامه درسی ملی است که باید آن را شناسنامه آموزش و پرورش در دوره‌های تحصیلی مختلف محسوب کرد. متعهد بودیم و هستیم که برنامه‌های درسی را بر این پایه بنا نهیم و بدین طریق راه مطمئن و همواری برای نیل به اهداف متعالی و تمدن اسلامی - ایرانی باز کنیم. این ارتباط در مراحل بعدی نیز باید صیانت شود و فعالیت‌های آرمان‌گرایانه در برنامه‌های درسی تداوم پیدا کند.

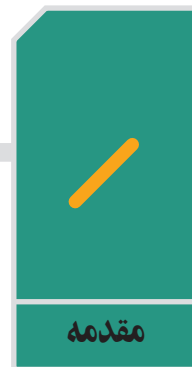
تعهد دوم به علم برنامه‌ریزی درسی است؛ نمی‌توان تحول را با اقدامات غیرعلمی و نامطمئن پیش برد. از همان آغاز سعی بر این بود که اصول و روش‌های این علم در فرایند تدوین برنامه‌های درسی به کار گرفته شود و از سبک و سلیقه‌های فردی پرهیز گردد.

تعهد سوم به مناسبات و همکاری‌های بین‌بخشی با سایر معاونت‌های محترم وزارتخانه است. بی‌تردید راه تحول بدون همراهی شرکای تربیت و یادگیری امکان‌پذیر نیست، حضور معاونان محترم در برخی نشست‌های علمی و اجرایی و شرکت مداوم نمایندگان آنان در شوراها و کمیته‌های برنامه‌ریزی این خواسته را تحقق بخشید و اکنون نیز در بررسی و تصویب در شورای هماهنگی علمی سازمان این تعامل ادامه دارد.

تعهد چهارم میثاق با دلالت‌های عقلانی با بهره‌مندی از خرد جمعی و مصوبات شورایی است. در مراحل مختلف، تولید گروه‌ها بررسی شد و با اعمال اصلاحات لازم به تصویب رسید. بی‌تردید هر اندازه راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری به تأیید احکام عقلی برسند، استواری بیشتر و قوی‌تر پیدا می‌کنند و پایداری آنها تضمین می‌شود. باورهای دینی، اصول علمی و دلالت‌های عقلی به طرز زیبایی در تکوین راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری به هم گره خورده‌اند و تاروپود آنها را تشکیل داده‌اند. امید است با صیانت از این تعهدات و با توکل به خدا بتوانیم راه تحول را با پامردی و سلامت ادامه دهیم و به تحقق هدف‌های عالی نظام تعلیم و تربیت اسلامی خود یاری رسانیم.

حسن ملکی

معاون وزیر و رئیس سازمان

از دیدگاه دین مبین اسلام، خداوند انسان را بر سرشت توحیدی و دارای استعداد‌های بی‌شمار مادی و معنوی آفریده است که با تربیت و یادگیری مبتنی بر آگاهی، اراده و اختیار انسانی شکوفا خواهد شد. حوزه حکمت و معارف اسلامی یکی از یازده حوزه تربیت و یادگیری است که در راستای تربیت و یادگیری مبتنی بر آگاهی، اراده و اختیار انسانی در ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، و به نحو درهم تنیده و جهت‌دهنده نسبت به تربیت و یادگیری علمی-فناورانه، اجتماعی-سیاسی، اقتصادی-حرفه‌ای، زیبایی شناختی-هنری و زیستی و بدنی است، هویت پیدا کرده است.

بر این پایه راهنمای برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی، مجموعه‌ای نظام‌مند از فرصت‌های یادگیری و تربیت دینی است که زمینه شکوفایی ظرفیت‌های تربیت دینی در ساحت‌های شش‌گانه تربیت و یادگیری با محوریت ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی را فراهم می‌سازد. این راهنما مشتمل بر بخش‌های رویکرد و منطق، اهداف، محتوا، راهبردهای یاددهی و یادگیری، مربی، خانواده، متربی، محیط و ارزشیابی است، که عناصر مورد نیاز برنامه ریزان درسی و تولیدکنندگان بسته‌های یادگیری حوزه حکمت و معارف اسلامی را در اختیار می‌نهد.

رویکرد و منطق

حوزه حکمت و معارف اسلامی که زمینه‌ساز شکوفایی تربیت دینی در ساحت‌های شش‌گانه تربیت و یادگیری است، در راستای شکوفایی تربیت دینی به معنای مذکور، رویکردهایی اتخاذ می‌کند که به مثابه روح برنامه، در تمام عناصر برنامه درسی این حوزه، ساری و جاری می‌شوند. رویکرد این حوزه سطوح مختلفی دارد. در سطح نخست، فطرت‌گرایی توحیدی رویکرد این حوزه است. فطرت توحیدی، معرفت و گرایش اصیل نسبت به خدای یگانه است که می‌تواند به همه‌گرایش‌ها، شناخت‌ها، صفات و اعمال انسان جهت‌ی الهی بخشیده و زندگی انسان را به سوی حیات طیبه جهت دهد. در سطح دیگر، این حوزه چند رویکرد را در پیش می‌گیرد، که عبارتند از:

- ۱- محوریت قرآن و معارف اهل بیت (علیهم‌السلام) در تمام اجزا و عناصر برنامه درسی؛
- ۲- محوریت تربیت دینی یکپارچه (شامل توجه متوازن به گرایش‌ها و عواطف، باور قلبی، تبیین عقلانی، اخلاق و التزام عملی دینی) و پرهیز از تقلیل «تربیت دینی» به «آموزش دانستی‌های دینی»؛
- ۳- محوریت نگاه تلفیقی و در هم تنیده بین ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی با دیگر ساحت‌های تربیت و یادگیری. اتخاذ این رویکرد به معنای حضور هویت بخش و جهت‌دهنده معارف و تربیت دینی، نسبت به دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری است. اهمیت دو حوزه «علوم انسانی و مطالعات اجتماعی» و «علوم تجربی» باعث می‌شود، در این رویکرد اولویت با تبیین دلالت‌های معارف دینی در دو حوزه مذکور باشد؛
- ۴- بسط فلسفه‌های مضاف به منزله دانش‌های آشکارکننده لایه‌های فلسفی، ارزشی و فرهنگی علوم و نقش آنها در تبیین روابط علم و دین و یکپارچه شدن کلیت برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری؛
- ۵- بسط مضامین ساده حکمی و فلسفی در دوره‌های تحصیلی مختلف.

۱. اهمیت این دو حوزه از آن جهت است که با تبیین دلالت‌های معارف دینی در این حوزه‌ها، و بسط تربیت دینی در آنها، مسیر تبیین دلالت‌های معارف دینی و بسط تربیت دینی در دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری هموار خواهد شد.

محدوده این حوزه شامل سه قلمرو کلی «معارف اسلامی»، «حکمت و فلسفه» و «تفکر و منطق» است. محدوده هر یک از این سه قلمرو به شرح زیر است:

«**معارف اسلامی**»: ۱- عقاید اسلامی: در حد پرداختن به موضوعات اصلی در نظام عقاید اسلامی همانند توحید، معاد، نبوت و امامت و...؛ ۲- اخلاق اسلامی: در حد پرداختن به مهمترین ارزش‌های معنوی و فضیلت‌های اخلاقی؛ ۳- احکام و آداب اسلامی: در حد پرداختن به احکام و آدابی که به طور معمول در زندگی فردی، نظام خانواده و نظام اجتماعی مورد نیاز است.

در تمام محورهای سه‌گانه فوق، توجه متوازن به همه ابعاد ایمان دینی (شناخت، گرایش، باور و التزام عملی) مبنا قرار می‌گیرد. همچنین قلمرو معارف اسلامی تا دلالت‌های آن در عینیت‌های زندگی فردی و اجتماعی و نظام‌های علمی امتداد می‌یابد؛ بر این پایه، اهداف معارف اسلامی در برنامه تربیت رسمی عمومی نه تنها در ساعات دروس حوزه حکمت و معارف، بلکه در ضمن دروس مربوط به دیگر حوزه‌ها نیز باید مد نظر قرار گیرند.

«**حکمت و فلسفه**»: محدوده این بخش از حوزه در برنامه درسی بدین قرار است: ۱- دانش فلسفه: آشنایی اندیشه‌ورزانه با تعریف و قلمروی فلسفه اولی و مسائل آن؛ ۲) فلسفه‌های مضاف: ایجاد التفات و آگاهی نسبت به مبانی و لایه‌های فلسفی، ارزشی و فرهنگی علوم مربوط به دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری؛ ۳) اندیشه حکمی-فلسفی: آشنایی اندیشه‌ورزانه با مهم‌ترین مضامین و معارف حکمی-فلسفی به زبان ساده، در دوره‌های تحصیلی مختلف.

«**تفکر و منطق**»: به طور کلی، تفکر و منطق در این برنامه شامل پرورش مجموعه‌ای از مهارت‌ها و ملکات (منش‌های) مرتبط با اندیشه‌ورزی صحیح و همچنین، توانایی‌ها و مهارت‌های پیش‌نیاز آنها می‌شود. این موارد به تفصیل عبارت‌اند از: ۱- پرورش تفکر نظری که هم شامل آشنایی با قواعد و روش‌های درست اندیشیدن و ممارست در آنها (تفکر استدلالی) و هم شامل آشنایی با لغزشگاه‌های تفکر (مغالطات) و ممارست در کشف آنها و تصحیح و نقد اندیشه‌ها (تفکر انتقادی) می‌شود؛ ۲- پرورش تدبیر عملی (تفکر در موقعیت عمل / تروی)؛ ۳- پرورش تفکر خلاق؛ ۴- پرورش تفکر باطن‌نگر (درک شهودی، تفکر آیه‌ای، بینش).

با توجه به رویکردهای پیش گفته، مهمترین کارکردهای مورد انتظار از برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی عبارت است از زمینه‌سازی برای:

- ۱- تقویت ایمان قلبی دانش‌آموزان (شامل پذیرش دین به عنوان راهنمای زندگی، گرایش ربوبی، شناخت آگاهانه نسبت به حقایق و معارف دینی، اتصاف به خُلقیات و احوال دینی و التزام عملی به دستورات دین)؛
- ۲- بسط معارف و تربیت دینی در دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری با اولویت دو حوزه «علوم انسانی و مطالعات اجتماعی»، «علوم تجربی». این کارکرد از طریق همکاری حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف و سایر حوزه‌های تربیت و یادگیری تحقق می‌یابد.
- ۳- ایجاد بینش عمیق در دانش‌آموزان نسبت به هستی، جایگاه انسان در آن، راه‌های کسب معرفت معتبر نسبت به آن، و شناخت لایه‌های فلسفی، ارزشی و فرهنگی نظام‌های علمی؛
- ۴- پرورش تفکر در دانش‌آموزان.

جهت‌گیری‌های هر یک از عناصر برنامه درسی این حوزه از دلیل و چرایی ویژه‌ای برخوردار است که در جدول زیر تبیین می‌گردد:

جدول جهت‌گیری و چرایی عناصر برنامه درسی حوزه حکمت و معارف اسلامی

عنصر	جهت‌گیری	چرایی
تربیت	<ul style="list-style-type: none"> - تربیت دینی یکپارچه و پرهیز از تقلیل «تربیت دینی» به «آموزش دانستی‌های دینی». - تلفیق معارف و تربیت دینی در دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری - توجه متوازن به «پرورش منش‌های انسان متفکر» و «آموزش مهارت‌های تفکر» 	<ul style="list-style-type: none"> - فطرت‌گرایی توحیدی مقتضی توجه به انسان به عنوان موجودی با هویتی یکپارچه، توجه به نقش جهت‌دهنده و هویت‌ساز این تربیت نسبت به تمام ساحت‌های تربیت و یادگیری، و همچنین توجه به آموزش مهارت‌های تفکر با در نظر گرفتن ملکات و منش‌های شخصیتی و اخلاقی انسان متفکر است.
محتوا	<ul style="list-style-type: none"> - محوریت و مرجعیت قرآن در معارف اسلامی - محوریت تربیت اخلاقی متربیان، توأم با محوریت شناخت دین - محوریت دلالت‌های معارف دینی نسبت به دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری - توجه به مباحث فلسفی خصوصاً فلسفه‌های مضاف و توجه به بسط مضامین ساده‌حکمی و فلسفی در هر دوره‌های تحصیلی مختلف 	<ul style="list-style-type: none"> - فطرت‌گرایی توحیدی مقتضی مرجعیت بخشیدن به قرآن در تبیین معارف دینی، محوریت بخشیدن به تربیت اخلاقی متربیان توأم با شناخت دین، و پیگیری تربیت دینی در همه ساحت‌هاست. - دانش فلسفه اسلامی یکی از مهمترین بسترهای معرفتی برای جاری کردن نگاه فطرت‌گرایانه در تمام حوزه‌های تربیت و یادگیری است.

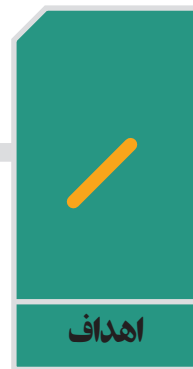

راهبردهای تربیت و یادگیری	<p>– فرایند یادگیری باید محصول تعامل خلاق، هدفمند و فعال یادگیرنده با مربی، محیط یادگیری و ابزارهای آموزشی باشد.</p> <p>– استفاده از روش‌های فعال و گروهی مبتنی بر تعامل و فعالیت مربی و متربیان، که به مربی در تقویت باور و عمل دینی، درک مسائل بنیادین هستی، پرورش قوه تفکر و تصمیم‌گیری درست در موقعیت عمل کمک می‌کند.</p>
مربی	<p>– محوریت بخشیدن به توانمندسازی معلّم به عنوان مهم‌ترین راهنما و راهبر مربی و نمونه تجسم یافته انسان دارای تربیت دینی</p> <p>نقش معلمی – در امتداد نقش انبیا و امامان معصوم (علیهم‌السلام) – نه تنها شامل راهنمایی است، بلکه راهبری مربی به سوی شکوفایی فطرت الهی را نیز در بر می‌گیرد.</p>
خانواده	<p>– محوریت بخشیدن به خانواده (خصوصاً نقش الگویی و عملی آن) در تقویت باورها و گرایش‌های دینی مربی و حمایت از برنامه‌درسی حکمت و معارف اسلامی</p> <p>والدین نقشی محوری در چگونگی رشد فطرت فرزند خود دارند.</p>
متربی	<p>– توجه به معرفت و میل ربوبی سرشته در وجود متربی به عنوان سرمایه و نقطه آغاز فرآیند تربیت، و محوریت بخشیدن به متربی به عنوان یک عنصر فعال در فرآیند یادگیری</p> <p>یکی از مهم‌ترین مبانی تربیت دینی بر اساس نگاه فطرت‌گرایی توحیدی، شروع از معرفت و گرایش ربوبی نهاده شده در وجود انسان است، همچنین در نظر گرفتن متربی به عنوان عنصر فعال در فرآیند یادگیری، در راستای توجه به اندیشه‌ورزی و دیگر شئون فطرت الهی اوست.</p>
محیط	<p>– تنوع محیط‌های یادگیری، با محوریت محیط‌های بانشاط، شاد، برانگیزاننده و متناسب با ویژگی‌های جنسیتی دانش‌آموزان، همچنین فراهم آوردن فضای روانی و فیزیکی دارای امکانات آموزشی مورد نیاز که زمینه‌ساز گفتگو و مشارکت متربیان هستند.</p> <p>محیط و فضای آموزشی، در صورت تناسب با نیازها، وضعیت و علایق فطری و طبیعی مربی و متربی می‌تواند در مسیر تربیت نقشی مثبت ایفا کند.</p>
ارزشیابی	<p>– محوریت بخشیدن به ارزشیابی مستمر و فرآیندی، و ارزشیابی عملکردی و پرهیز از تمرکز بیش از حد بر ارزشیابی آموخته‌ها و دانش نظری، و ارزشیابی متناسب با توانایی‌ها و ظرفیت‌های هر یک از دانش‌آموزان، و ارزشیابی به‌عنوان فرصتی تربیتی برای اصلاح کاستی‌های متربی و برنامه‌درسی</p> <p>صرفاً ارزشیابی با مشخصات ذکر شده، می‌تواند ظرفیت‌ها و کاستی‌های برنامه درسی، مربی و متربی را در راستای شکوفایی فطرت توحیدی نمایان سازد.</p>

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

اهداف

اهداف حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی مجموعه‌ای نظام مند از صفات، توانمندی‌ها و مهارت‌های فردی و اجتماعی هستند که انتظار می‌رود دانش‌آموز پس از اجرای برنامه درسی این حوزه به آنها دست یابد. اهداف این حوزه بر اساس توجه متوازن به تحقق شایستگی‌های پایه (تعقل، ایمان، اخلاق، علم و عمل) در دانش‌آموز، اهداف دوره‌های تحصیلی، اهداف دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری و نیازهای خاص این حوزه تنظیم شده‌اند. در جدول زیر اهداف کلی حوزه و اهداف دوره‌های تحصیلی نگاشته شده است.

اهداف کلی حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی

اهداف کلی	ردیف
التزام به جهان‌بینی دینی و تلاش برای شکل دادن رفتار خود، خانواده و جامعه مطابق با آن	۱
تلاش برای آراستن خود، خانواده و جامعه به مهمترین فضائل اخلاقی و پیراستن از مهمترین رذائل اخلاقی	۲
تلاش برای التزام خود، خانواده و جامعه به مهمترین آداب و احکام دینی و ضمن شناخت فلسفه آنها	۳
تحلیل موقعیت انقلاب اسلامی و جهاد در عرصه‌های مختلف برای تحقق آرمان‌های دینی - تمدنی آن	۴
تلاش برای به کارگیری راه حل‌های دینی - کاربردی در مواجهه با چالش‌های دین و دینداری در دنیای معاصر، برای حفظ دینداری خود، خانواده و جامعه	۵
درک اندیشه و رزانه مهم‌ترین مفاهیم و مضامین فلسفه اسلامی مورد نیاز برای زندگی عاقلانه	۶
تقویت، گسترش و تعدیل «منش‌ها» و «مهارت‌ها»ی تفکر در تمام موقعیت‌های زندگی	۷

اهداف دوره‌های تحصیلی

دوره اول ابتدایی	<p>۱ * ضمن توجه به مظاهر ملموس مهربانی، دانایی و توانایی خداوند در زندگی، علاقه‌مند می‌شود برای حل مسائلی که به او تکیه کند.</p> <p>* به کمک داستان‌هایی درباره مهربانی، دانایی و توانایی معصومان علیه السلام و اسوه‌های دینی، به آنان علاقه‌مند شود.</p> <p>* ضمن توجه به قرآن به عنوان سخنان هدایتگر خداوند، علاقه‌مند می‌شود آیات ساده قرآنی را در موقعیت‌های زندگی به کار گیرد.</p> <p>* از طریق مشاهده تحولات طبیعت و گذرا بودن فصولش، زندگی دنیوی را از طریق مشاهده تحولات طبیعت و تجدید حیاتش زندگی اخروی را شناخته، و تأثیر اعمال دنیوی بر زندگی اخروی را درک کند.</p> <p>* با توجه کردن به توانایی‌هایش و نقش خداوند در آفرینش آنها، خود را بشناسد.</p>
۲	<p>* برای کسب فضائل اخلاقی (نظم، تلاش، صبر، مهربانی، راستگویی، سخاوت، حیاء، و حسن خلق با دیگران) به بروز رفتارهایی متناسب با آنها روی آورد.</p> <p>* برای دفع رذائل اخلاقی (حسادت، غضب، لجاجت، تنبلی، زورگویی و بددهانی) به بروز رفتارهایی متناسب با ترک آنها روی آورد.</p>
۳	<p>* نسبت به احکام شرعی (نماز، روزه، طهارات، و برای دختران بلوغ، حریم شرعی محرمانه‌محرمان) تلاش می‌کند آنها را به جا بیاورد.</p> <p>* برای کسب آداب دینی (سلام کردن، غذا خوردن، پاکیزگی ظاهری، پوشش مناسب) به بروز رفتارهایی متناسب با آنها روی می‌آورد.</p>
۴	<p>* ضمن آشنایی ساده با آرمان‌های کشورش، به آنها احترام می‌گذارد.</p> <p>* از طریق حضور در مراسم دینی، به شکل‌گیری عواطفش نسبت به آرمان‌ها کمک می‌رساند.</p>
۵	<p>* برای زندگی دیندارانه در دنیای معاصر تلاش می‌کند برخی راه‌حل‌های ابتدایی در قبال آسیب‌های فضای مجازی را، به کار گیرد.</p> <p>* به کمک برخی مصادیق علم، درکی از معنای علم بدست آورد.</p>
۶	<p>* به کمک داستان‌ها و تمثیل‌های کودکانه، به تأمل درباره جهان هستی، حقیقت خود، نسبت میان خود و هستی، ارزش و معنای زندگی، انواع شناخت و چگونگی و قواعد کسب شناخت صحیح و شایسته می‌پردازد.</p>
۷	<p>* برخی رفتارهای متناسب با منش‌های انسان متفکر را از خود بروز داده، به آنها علاقه‌مند است.</p> <p>* در شناخت محیط پیرامون خود، فهم مطالب درسی و تصمیم‌گیری در موقعیت‌های عملی، برخی از مهارت‌های ساده تفکر (به‌ویژه از میان مهارت‌های «فهم، تفهیم و تفاهم»، «کسب، سازماندهی و پردازش معلومات» و «ترکیب، توسعه و ابداع» را به کار می‌گیرد.</p>

۱	<p>* ضمن توجه به مظاهر ملموس مهربانی، دانایی و توانایی خداوند در زندگی و استدلال‌های ساده بر خداوند و یگانگی او، تلاش می‌کند در حل مسائلی که او تکیه کند.</p> <p>* به کمک تفکر ساده درباره مهربانی، دانایی و توانایی معصومان (ع) و اسوه‌های دینی، آنها را پذیرفته، در حل مسائلی از آنها الگو می‌گیرد.</p> <p>* ضمن توجه به قرآن به عنوان سخنان هدایتگر خداوند و آخرین کتاب الهی، از طریق تدبر ساده در آموزه‌هایش، تلاش می‌کند آنرا در موقعیت‌های زندگی به کار گیرد.</p> <p>* از طریق تفکر ساده در زندگی دنیوی به مثابه زندگی ای ارزشمند و تأثیرگذار در زندگی اخروی، دنیا را و از طریق تفکر ساده در زندگی اخروی به مثابه زندگی ای ابدی و محل پاداش و جزا، آخرت را شناخته و تلاش می‌کند در برخی تصمیمات فردی اش، خوشبختی پایدار را بر خوشبختی زودگذر ترجیح دهد.</p> <p>* با تفکر ساده در توانایی‌ها و خواسته‌هایش، و نقش خداوند در آفرینش آنها، خود را شناخته و خودشناسی اش را با دیگران به اشتراک می‌گذارد.</p>
۲	<p>* برای کسب فضائل اخلاقی (نظم، تلاش، صبر، مهربانی، راستگویی، سخاوت، حیا و حسن خلق با دیگران) به تمرین ساده آنها روی آورده و تجارب اخلاقی خود را با دیگران به اشتراک می‌گذارد.</p> <p>* برای دفع رذائل اخلاقی (حسادت، غضب، لجباجت، تنبلی، زورگویی و بددهانی) به تمرین ساده ترک آنها روی آورده و تجارب اخلاقی خود را با دیگران به اشتراک می‌گذارد.</p>
۳	<p>* نسبت به احکام شرعی (نماز، روزه، طهارات، حلال و حرام در اموال، امر به معروف و نهی از منکر در مسائل اجتماعی) تلاش می‌کند آنها را به جا آورده و تجارب خود را با دیگران به اشتراک بگذارد.</p> <p>* برای کسب آداب دینی (پاکیزگی ظاهری، پوشش مناسب، مصرف کردن، خوابیدن و بیدار شدن و حسن معاشرت) به تمرین ساده آنها روی آورده، تجارب خود را با دیگران به اشتراک می‌گذارد.</p>
۴	<p>* ضمن تحلیل ساده آرمان‌های کشورش و به اشتراک گذاشتن یافته‌هایش با دیگران، نسبت به پاسداری از آنها علاقه مند می‌گردد.</p> <p>* از طریق حضور در مراسم دینی، و مشارکت فعال در برپایی آنها، تجارب خود را با دیگران به اشتراک می‌گذارد.</p>
۵	<p>* برای زندگی دیندارانه در دنیای معاصر تلاش می‌کند برخی راه حل‌های ساده و کاربردی در قبال آسیب‌های فضای مجازی را، به کار گرفته، تجارب خود را با دیگران به اشتراک بگذارد.</p> <p>* به کمک تعاریف ساده از علم و دین، با معنای این دو آشنایی پیدا می‌کند.</p>
۶	<p>* به کمک تمثیل‌ها و استدلال‌های ساده، به تأمل درباره جهان هستی، حقیقت خود، نسبت میان خود و هستی، ارزش و معنای زندگی، انواع شناخت و چگونگی و قواعد کسب شناخت صحیح و شایسته پرداخته، ضمن دستیابی به بینش‌هایی ساده در برخی از این مباحث، در موقعیت‌های واقعی زندگی به این بینش‌ها توجه می‌کند.</p>
۷	<p>* ضمن آشنایی با منش‌های انسان متفکر، برخی رفتارهای متناسب با این منش‌ها را از خود بروز داده، به درونی کردن این منش‌ها علاقه مند است.</p> <p>* در شناخت محیط پیرامون خود، فهم مطالب درسی و تصمیم‌گیری در موقعیت‌های عملی، برخی از مهارت‌های پایه تفکر (به‌ویژه مهارت‌های «کسب، سازماندهی و پردازش معلومات» و «ترکیب، توسعه و ابداع») را به صورت نسبتاً منظم و مستمر به کار می‌گیرد.</p>

<p>* ضمن پذیرش مظاهر جمال و جلال الهی و استدلال، به توحید و تجلی‌گری آن در عالم ایمان آورده، با تکیه به او، برای حل مسائل خود و خانواده‌اش به توحید تمسک می‌جوید.</p> <p>* از طریق تفکر (مراتبی از تفکر دینی برآمده از تعامل حوزه‌های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه) در نقش ویژه پدیده‌ها در جهان و فواید هر یک از آنها، نقش ویژه خود و خانواده در جهان اجتماعی‌اش را تشخیص داده و به سوی تحقق آن گام برمی‌دارد.</p> <p>* به کمک تفکر دربارهٔ مهربانی، دانایی و توانایی معصومان ع و اسوه‌های دینی، مرجعیت دینی، سیاسی و اجتماعی معصومان ع و نایبانشان، راهنمایان دینی را پذیرفته و در حل مسائل خود و خانواده‌اش از آنها الگو می‌گیرد.</p> <p>* ضمن توجه و انس با قرآن به عنوان سخنان هدایتگر خداوند، آخرین کتاب الهی و نقش معصومان ع در تبیین و تفسیر آن، از طریق تدریس در آموزه‌هایش، تلاش می‌کند آن را در موقعیت‌های فردی و خانوادگی‌اش به کار گیرد.</p> <p>* از طریق تفکر در زندگی دنیوی بعنوان زندگی ای ارزشمند، تأثیر گذار بر زندگی اخروی و محل امتحان الهی، دنیا را و از طریق تفکر در زندگی اخروی به مثابه زندگی ای ابدی و محل دریافت پاداش و جزا، آخرت را شناخته و تلاش می‌کند در موقعیت تصمیم، خود و خانواده‌اش را به سوی ترجیح خوشبختی ابدی بر خوشبختی زودگذر سوق دهد.</p> <p>* با تفکر در توانایی‌ها، نیازها و خواسته‌های انسانی‌اش، و یافتن خداخواهی در میان آنها، خود واقعی را شناخته، تلاش می‌کند خانواده را به سوی خود واقعی‌اش سوق دهد.</p>	۱
<p>* برای کسب فضائل اخلاقی (نظم، تلاش، صبر، مهربانی، راستگویی، سخاوت، حیاء، حسن خلق با دیگران، حُسن ظن بالله و عزت نفس) به تمرین تدریجی آنها روی آورده، تلاش می‌کند محیط خانواده خود را به سوی کسب آنها سوق دهد.</p> <p>* برای رفع رذائل اخلاقی (حسادت، غضب، لجاجت، تنبلی، زورگویی، بددهانی و شهرت طلبی) به تمرین تدریجی ترک آنها روی آورده، تلاش می‌کند محیط خانواده خود را به سوی رفع آنها سوق دهد.</p>	۲
<p>* ضمن آگاهی به فلسفه و اسرار (بلوغ، نماز، روزه، زیارت، امر به معروف و نهی از منکر، حجاب و حلال و حرام در اموال) و رعایت آنها، تلاش می‌کند آنها را در محیط خانواده ترویج کند.</p> <p>* برای کسب آداب دینی (پوشش مناسب، مصرف، معاشرت خوب، وقت شناسی، شادی کردن، نماز خواندن، روزه گرفتن و حریم گرفتن با جنس مخالف) به تمرین تدریجی آنها روی آورده، تلاش می‌کند محیط خانواده خود را به سوی رعایت آنها سوق دهد.</p>	۳
<p>* ضمن تحلیل آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران و کارآمدی ولایت فقیه در تحقق آنها نسبت به التزام و پاسداری از آنها اهتمام می‌ورزد.</p> <p>* از طریق حضور در اردوهای جهادی در زمینه‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی، تلاش می‌کند به بهبود وضعیت خانواده‌های محروم در محیط اطراف خود کمک رساند.</p>	۴
<p>* برای زندگی دیندارانه در دنیای معاصر تلاش می‌کند برخی راه حل‌های دینی - کاربردی را در قبال آسیب‌های ناشی از مواجهه با فضای مجازی و سبک زندگی مدرن را، به کار گرفته و محیط خانواده خود را در راستای به کارگیری آنها سوق دهد.</p> <p>* ضمن آشنایی ابتدایی با بسترهای شکل‌گیری علم مدرن، تلاش می‌کند اجمالا موضع دین در قبال علم مدرن را بررسی کرده و مراتبی از روابط دین و علم مدرن را تشخیص دهد.</p>	۵
<p>* به کمک تمثیل و استدلال، به تأمل دربارهٔ جهان هستی، حقیقت خود، نسبت میان خود و هستی، ارزش و معنای زندگی، انواع شناخت و چگونگی و قواعد کسب شناخت صحیح و شایسته پرداخته و ضمن دستیابی به بینش‌هایی حکیمانه در این مباحث، در موقعیت‌های واقعی زندگی با در نظر داشتن آنها عمل می‌کند.</p>	۶
<p>* ضمن درک نقش «منش‌های انسان متفکر» در فرآیند و نتیجه تفکر، نسبت به انجام رفتارهای متناسب با این منش‌ها در موقعیت‌های مختلف زندگی اهتمام و علاقه دارد.</p> <p>* در شناخت مسائل زندگی، فهم مطالب درسی و تصمیم‌گیری در موقعیت‌های عملی، مهارت‌های پایه تفکر به‌ویژه مهارت‌های «کسب، سازماندهی و پردازش معلومات»، «ترکیب، توسعه و ابداع» و «سنجش‌گری و ارزیابی» را به صورت نسبتاً منظم و مستمر به کار می‌گیرد.</p>	۷

	<p>* ضمن پذیرش مظاهر جمال و جلال الهی و استدلال‌های منطقی، به حقیقت توحید و تجلی‌گری آن در عالم ایمان آورده، و با تکیه به او، برای حل مسائل خود و جامعه‌اش به توحید تمسک می‌جوید.</p> <p>* از طریق تفکر روشمند (تفکر دینی برآمده از تعامل حوزه‌های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه) در مورد نقش ویژه پدیده‌ها در جهان و فواید هر یک از آنها، هدفمندی جهان و عدل الهی را درک کرده، و ضمن یافتن نقش ویژه خود و جامعه‌اش در این جهان، تلاش می‌کند، آن را ایفا کند.</p> <p>* به کمک تفکر روشمند در مورد نقش معصومان (ع) در رساندن فیوضات الهی، مرجعیت دینی، سیاسی-اجتماعی آنان و نایبانشان، راهنمایان دینی را پذیرفته، در حل مسائل خود و جامعه‌اش از آنها الگو می‌گیرد.</p> <p>* ضمن توجه و انس با قرآن به عنوان سخنان هدایتگر خداوند، آخرین کتاب الهی، جامعیت و جاودانگی آن، حقانیت و تحریف‌ناپذیری آن و تفکیک‌ناپذیری اش از معصومان (ع) از طریق تدبر در آموزه‌هایش، تلاش می‌کند آن را در موقعیت‌های فردی و اجتماعی به کار گیرد. خود و جامعه‌اش را به سوی تمسک به آن، راهنمایی کند.</p> <p>* از طریق تفکر روشمند در زندگی دنیوی بعنوان زندگی ای ارزشمند، تأثیر گذار بر زندگی اخروی، محل امتحان الهی و دارای محدودیت جهت پاسخ‌گویی به اصیل‌ترین خواسته‌های انسانی اش (رسیدن به کمال نامحدود) دنیا را و از طریق تفکر روشمند در زندگی اخروی بعنوان محل پاداش و جزا و اوجد ظرفیت پاسخ‌گویی به خواسته‌های انسانی اش، آخرت را شناخته، و تلاش می‌کند دنیای خود و جامعه‌اش را در راستای سعادت اخروی آباد سازد.</p> <p>* با تفکر روشمند در خود، توانایی‌ها، نیازها و خواسته‌ها، و مشاهده بازگشت همه آنها به گرایش به خداوند (به مثابه علم، قدرت، حیات، زیبایی و ... نامحدود)، خود واقعی را شناخته و تلاش می‌کند جامعه و فرهنگ را به سوی خود واقعی اش سوق دهد.</p>
۲	<p>* برای کسب فضائل اخلاقی (نظم، تلاش، صبر، مهربانی، راستگویی، سخاوت، حیا، حسن خلق با دیگران، حسن ظن بالله، عزت نفس، خدابینی و اخلاص) به تمرین مداوم آنها روی آورده و تلاش می‌کند محیط جامعه خود را به سوی کسب آنها سوق دهد.</p> <p>* برای رفع رذائل اخلاقی (حسادت، غضب، لجباجت، تنبلی، زورگویی، بددهانی، شهرت طلبی، تکبر و عجب) به تمرین مداوم آنها روی آورده، تلاش می‌کند محیط جامعه‌اش را به سوی رفع آنها سوق دهد.</p>
۳	<p>* ضمن آگاهی به فلسفه و اسرار (نماز، روزه، زیارت، امر به معروف و نهی از منکر، زیارت، حلال و حرام در اموال، حجاب، جهاد، حمایت از مستضعفان عالم، مقاومت در مقابل مستکبران، مبارزه با طواغیت زمانه) نسبت به پاسداری از آنها در محیط جامعه اهتمام می‌ورزد.</p> <p>* برای کسب آداب دینی (پوشش مناسب، معاشرت خوب، وقت‌شناسی، مصرف‌شادی کردن، نماز خواندن، روزه گرفتن، حریم گرفتن باجنس مخالف، خیال کردن، آرزو ورزیدن، حضور در محضر خداوند، رضا به قضاء و قدر) به تمرین مداوم آنها روی آورده و تلاش می‌کند جامعه خود را به سوی رعایت آنها سوق دهد.</p>
۴	<p>* ضمن تحلیل موقعیت انقلاب اسلامی در جهان معاصر و نقش ولایت فقیه در پیشبرد جامعه اسلامی به سوی آرمان‌های استقلال، آزادی، عدالت (سیاسی، اقتصادی، علمی و فرهنگی) و آرمان‌های تمدنی نسبت به التزام و پاسداری از آنها اهتمام می‌ورزد.</p> <p>* از طریق حضور و مشارکت فعال در برپایی اردوهای جهادی ضمن تلاش برای ارتقاء کارآمدی انقلاب اسلامی در تحقق آرمان‌هایش، به سوی تحقق آرمان‌های تمدنی اش روی می‌آورد.</p>
۵	<p>* برای زندگی دیندارانه در دنیای معاصر تلاش می‌کند برخی راه‌حل‌های دینی کاربردی را در قبال آسیب‌های ناشی از مواجهه با فضای مجازی، عقلانیت‌های متکثر و ادیان مختلف را به کار گرفته و محیط جامعه خود را در راستای به کارگیری آنها سوق دهد.</p> <p>* ضمن آشنایی با بنیان‌های فلسفی، ارزشی و فرهنگی علوم تجربی و انسانی مدرن، تلاش می‌کند موضع دین در قبال علم مدرن را بررسی کرده و روابط دین و علم مدرن را تشخیص دهد.</p> <p>* از طریق شناخت محدودیت‌های علوم تجربی و انسانی مدرن و درک معنای جامع و منسجم از علم، برآمده از تعامل حوزه‌های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه تلاش می‌کند الگوهای تکامل یافته تری از علم، را بررسی کرده و دیدگاه‌های خود را با دیگران به اشتراک بگذارد.</p>
۶	<p>* به کمک تمثیل، استدلال و تبیین فلسفی، به تأمل درباره جایگاه و اهمیت فلسفه و حکمت (با تأکید بر فلسفه اسلامی) و بخشی از مهم‌ترین مباحث آن درباره جهان هستی، حقیقت خود، ارزش و معنای زندگی، نسبت میان خود و هستی و مبانی فلسفی، فرهنگی و ارزشی علوم مختلف (به ویژه علوم انسانی و علوم تجربی) پرداخته و ضمن دستیابی به بینش‌هایی حکیمانه در این مباحث، در موقعیت‌های واقعی زندگی با در نظر داشتن آنها عمل می‌کند.</p>
۷	<p>* نسبت به «منش‌های انسان متفکر» احساس تعلق و تعهد کرده و این تعلق و تعهد را در موقعیت‌های مختلف (در قالب «ابراز اشتیاق و گرایش» و «انجام مستمر رفتارهای متناسب با این منش‌ها») نشان می‌دهد.</p> <p>* در شناخت مسائل زندگی، فهم مطالب درسی و تصمیم‌گیری در موقعیت‌های عملی، مهارت‌های پایه تفکر را بدون دشواری و به صورت نسبتاً منظم و مستمر به کار می‌گیرد.</p> <p>* ضمن آشنایی با معیارهای اعتبار انواع شناخت، مهم‌ترین قواعد، روش‌ها و مسیر صحیح کسب شناخت (علم منطقی) را آموخته و انواع موانع و آسیب‌های این مسیر (خصوصاً مغالطات) را می‌شناسد.</p>

دوره دوم متوسطه

محتوا

محتوا، مجموعه ای منسجم و هماهنگ از فرصت‌های تربیتی است که مبتنی بر رویکرد، منطق و اهداف حوزه و متناظر با هر ایده کلیدی، در بردارنده مفاهیم اساسی، مهارت‌های اساسی، ارزش‌های اساسی و استانداردهای محتوایی هر یک از آنهاست. در جداول زیر محتوای برنامه درسی این حوزه در چهار دوره تحصیلی نگاشته شده است.

جدول محتوای دوره اول ابتدایی

ایده کلیدی	ارکان محتوا	استانداردهای محتوا
خداشناسی	مفاهیم اساسی	- مظاهر ملموس مهربانی، دانایی و توانایی - دوست داشتنی بودن خداوند - معنای ساده امید به خداوند
	مهارت‌های اساسی	- اسناد - مراتبی ساده از مهارت استناد دادن خوبی‌ها به خدا(اسناد)
	ارزش‌های اساسی	- خداخواهی - امیدواری به خداوند و کمک‌های او
راه‌نماشناسی	مفاهیم اساسی	- داستان‌هایی از مظاهر ملموس مهربانی، دانایی و توانایی معصوم‌ع و اسوه‌های دینی - اسامی معصومان‌ع و برخی انبیاء اولوالعزم - برخی سخنان ساده و اخلاقی معصومان‌ع و آیات ساده قرآن - کودکی امام مهدی (عج)
	مهارت‌های اساسی	- الگوگیری - حل مسئله - مهارت الگوگیری از معصومان‌ع و اسوه‌های دینی (الگوگیری) - مهارت حل مسئله ساده و ابتدایی اخلاقی با توجه به داستان‌های زندگی معصومان‌ع (ع) و آیات ساده قرآن (حل مسئله)
	ارزش‌های اساسی	- هدایت جویی - علاقه به قرآن و معصومان‌ع (ع) و اسوه‌های دینی
جهان‌شناسی	مفاهیم اساسی	- زندگی دنیوی تأثیرگذار در زندگی اخروی - زندگی اخروی نتیجه زندگی دنیوی - تمثیلاتی برای معنای معاد - برخی مظاهر رحمت الهی در قیامت و بهشت - نقش انسان در ساختن زندگی اخروی خود در دنیا
	مهارت‌های اساسی	- استدلال - سنجش - مهارت استدلال تمثیلی بر آخرت (استدلال) - مهارت سنجش و مقایسه زندگی دنیوی و اخروی (سنجش)
	ارزش‌های اساسی	- جستجوی سعادت واقعی - توجه به زندگی اخروی

خودشناسی	<p>مفاهیم اساسی</p> <p>توانایی های خود</p>	<p>توانایی های عینی خود</p> <p>توانایی های خود مظاهر عینی مهربانی دانایی و توانایی خداوند</p> <p>سخن گفتن کودکانه با خداوند در مورد بدست آوردن توانایی های بیشتر</p>
خودسازی و خودمهارگری	<p>مهارت های اساسی</p> <p>ارزش های اساسی</p>	<p>خودآگاهی</p> <p>تفسیر پدیده ها</p> <p>ارتباط با خدا</p> <p>هویت یابی</p> <p>جستجوی هویت خود</p>
احکام و آداب دینی	<p>مفاهیم اساسی</p> <p>مهارت های اساسی</p> <p>ارزش های اساسی</p>	<p>ریشه ای ترین فضائل اخلاقی و رذائل اخلاقی</p> <p>راه کسب فضائل اخلاقی و دفع رذائل اخلاقی</p> <p>مهارت بروز دادن رفتارهای مناسب با فضائل اخلاقی (الگوگیری)</p> <p>مهارت بروز دادن رفتارهای متناسب با ترک رذائل اخلاقی (الگوگیری)</p> <p>اهتمام به بروز دادن رفتارهای متناسب با فضائل اخلاقی و ترک رذائل اخلاقی</p> <p>احکام نماز، روزه، وضوء و برای دختران احکام مربوط به بلوغ و رعایت حریم محرم - نامحرم</p> <p>آداب دینی سلام کردن، غذا خوردن، پاکیزگی ظاهری، پوشش مناسب</p> <p>مهارت کاوشگری برای یافتن پاسخ مسائل شرعی (کاوشگری)</p> <p>مراتبی ساده از مهارت حل مسأله بر اساس احکام شرعی (حل مسئله)</p> <p>مهارت الگوگیری برای یافتن پوشش متناسب با فرهنگ و دین از پوشش های نامناسب (الگوگیری)</p> <p>اهتمام به آشنا شدن به احکام شرعی</p> <p>اهتمام به مودب بودن</p>
تحلیل زمانه و فعالیت دینی	<p>مفاهیم اساسی</p> <p>مهارت های اساسی</p> <p>ارزش های اساسی</p>	<p>آرمان های کشور</p> <p>حضور در مراسم دینی</p> <p>مهارت ارتباط با دیگران</p> <p>فعالیت دینی</p> <p>برخی آرمان های ساده کشور</p> <p>سیمای برخی مراسمات دینی</p> <p>مهارت همراهی با جمع در مراسم دینی (ارتباط با دیگران)</p> <p>احترام به آرمان های کشور</p>

چالش‌های دین و دینداری	مفاهیم اساسی	- آسیب‌های فضای مجازی	- مصادیقی ابتدایی و ملموس از آسیب‌های فضای مجازی - راه‌حل‌های ابتدایی در قبال برخی آسیب‌های فضای مجازی
	مهارت‌های اساسی	- حل مسئله	- مهارت هدایت‌پذیری از والدین و معلمان در راستای مصونیت از آسیب‌های ابتدایی و عینی فضای مجازی (حل مسئله)
	ارزش‌های اساسی	کارآمدی دین در حل مسائل معاصر	- استفاده هدایت‌شده از فضای مجازی
شناخت حکیمانه هستی و انسان	مفاهیم اساسی	- جهان هستی - حقیقت و هویت انسان - علم و معرفت - ارزش و سعادت (معنای زندگی)	- رابطه تأثیر و تأثر (علیت) میان موجودات طبیعی - تغییر دائمی و پایان‌پذیری موجودات مادی - مهم‌ترین ویژگی‌های نوعی (مشترک) و ویژگی‌های صنفی و شخصی (خاص) انسان‌ها - برخورداری انسان از توانایی‌ها و استعداد‌های مختلف - تأثیر و تأثر دوسویه میان عملکرد انسان و موجودات طبیعی - حواس پنج‌گانه به عنوان بخشی از ابزارهای شناخت - نقش خلیقات، اعمال و عادت‌های فردی و اجتماعی در تغییر زندگی فرد و جامعه
	مهارت‌های اساسی	- کسب، سازماندهی و پردازش معلومات	- تقویت مهارت‌های دریافت حسی (به‌ویژه دیدن و شنیدن) - مهارت مرتب کردن، دسته‌بندی و مقایسه اشیا، افراد، کلمات و ... با معیارهای مختلف - مهارت تجزیه اشیا، کلمات، رخدادها و ... به اجزای مختلف
	ارزش‌های اساسی	- کنجکاوی و جستجوگری	- حساسیت نسبت به پدیده‌ها و رخداد‌های محیط پیرامون خود - علاقه‌مندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخداد‌های محیط طبیعی پیرامون خود - پرسشگری بدون خجالت و ترس

		مفاهیم اساسی
<p>۱- مهارت درک مضامین و پیام‌های اصلی و صریح گفتار یا نوشتار</p> <p>- مهارت بازگویی معنای یک متن یا بازروایت یک رخداد، پدیده یا اثر</p> <p>- مهارت پرسشگری</p> <p>- مهارت استفاده از واژه‌ها و جملات نسبتاً واضح، دقیق و به جا</p> <p>- مهارت رعایت نوبت، ادب و احترام در گفتگوهای گروهی</p> <p>۲- تقویت مهارت‌های دریافت حسی (به‌ویژه دیدن و شنیدن)</p> <p>- مهارت کشف، جمع‌آوری و بازیابی معلومات ساده</p> <p>- مهارت مرتب کردن، دسته‌بندی و مقایسه اشیا، افراد، کلمات و... با معیارهای مختلف</p> <p>- مهارت تجزیه اشیا، کلمات، رخدادها و... به اجزای مختلف</p> <p>- مهارت تشخیص ترتیب و توالی زمانی پدیده‌ها و رخدادهای مرتبط با تجارب شخصی</p> <p>۳- مهارت تعمیم دادن یک مفهوم یا حکم کلی به مصادیق (مصادق‌یابی)</p> <p>- مهارت گسترش خلاقانه یک ایده، داستان، اثر هنری یا کاردستی نیمه‌کاره</p> <p>- مهارت ترکیب کلمات، اشیا یا اجزای مختلف یک یا چند اثر هنری برای ساختن یک اثر، محصول یا کاردستی جدید</p> <p>۴- مهارت بازنگری در فرآیند طی شده برای پاسخ به یک مسئله، انجام یک کار یا تولید یک اثر و اصلاح و بهبود آن</p> <p>۵- مهارت توجه مستمر به یک موضوع یا مسئله برای بازه زمانی متناسب با سن دانش‌آموز</p>	<p>۱- فهم، تفهیم و تفاهم</p> <p>۲- کسب، سازماندهی و پردازش معلومات</p> <p>۳- ترکیب، توسعه و ابداع</p> <p>۴- نقادى و ارزیابى</p> <p>۵- دقت و تمرکز</p>	مهارت‌های اساسی
<p>۱- حساسیت نسبت به پدیده‌ها و رخدادهای محیط پیرامون خود</p> <p>- علاقه‌مندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخدادهای محیط طبیعی پیرامون خود</p> <p>- علاقه‌مندی به شناخت چگونگی کار کردن وسایل و ابزارهای مختلف، فایده آنها و دستکاری و کشف فرآیندها و اجزای آنها</p> <p>- علاقه‌مندی به تجربه کردن کارهای جدید و آشنا شدن با مطالب، پدیده‌ها و محیط‌های ناشناخته</p> <p>- پرسشگری بدون خجالت و ترس</p> <p>- علاقه‌مندی به مطالعه</p> <p>۲- دوری از تنبلی و راحت‌طلبی فکری</p> <p>- داشتن حوصله و انگیزه کافی برای درگیر شدن با موضوعات و مسائل مورد علاقه</p> <p>- خستگی‌ناپذیری در مسیر یافتن پاسخ پرسش‌ها و حل مسئله‌ها</p> <p>۳- پرهیز از به‌کارگیری تفکر برای مقاصد / درباره امور ناپسند</p>	<p>۱- کنجکاوی و جستجوگری</p> <p>۲- پشتکار و تلاش‌گری فکری</p> <p>۳- فضیلت حکمت</p>	ارزش‌های اساسی

جدول محتوای دوره دوم ابتدایی

ایده کلیدی	ارکان محتوا	استانداردهای محتوا
خدانشناسی	مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - مظاهر ملموس مهربانی، دانایی و توانایی خداوند - برخی آثار عملی مشاهده مظاهر مهربانی، دانایی و توانایی خداوند - استدلال‌های ساده در مورد وجود و یگانگی خداوند - معنای درست و ساده امید به خداوند - آثار عملی امید به خداوند در حل مسائل ساده
	مهارت‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - مراتب ساده مهارت تفسیر پدیده‌ها برای یافتن مظاهر عینی مهربانی، دانایی و توانایی خداوند (تفسیر پدیده‌ها) - مهارت استدلال ساده بر خدا و یگانگی او (استدلال) - مراتب ساده مهارت استناد دادن خوبی‌ها به خدا (استناد) - مراتب ساده مهارت حل مسئله بر اساس شناخت ساده از خداوند (حل مسئله)
	ارزش‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - امیدواری به خداوند و کمک‌های او - مسئولیت‌پذیری در قبال دستورات خداوند
راه‌اندازشناسی	مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - الگو بودن معصوم ع و اسوه‌های دینی - تفکر ساده در سخن معصوم ع و آیات قرآن
	مهارت‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - مهارت تفسیر پدیده‌ها - مهارت حل مسئله - مهارت سنجش - الگوگیری
	ارزش‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - هدایت جویی
جهان‌شناسی	مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - تفکر ساده در مورد عدم تقابل میان زندگی دنیوی و اخروی - عبادی بودن اصلاح دنیا در راستای نیل به سعادت اخروی - معنایی ساده از معاد - دلایل ساده و ابتدایی بر ضرورت وجود معاد - نقش انسان در ساختن زندگی اخروی خود در دنیا - مظاهر رحمت الهی در قیامت و بهشت - برخی مظاهر ساده عذاب الهی - کارهای نیک توشه زندگی اخروی
	مهارت‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - استدلال - سنجش - حل مسئله
	ارزش‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - تلاش عبادی و اخروی برای آباد کردن دنیا - اصالت بخشیدن به آخرت به مثابه زندگی ابدی

خودشناسی	مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - تفکر ساده در خود - توانایی‌ها و خواسته‌های خود - تفکر ساده در توانایی‌ها و خواسته‌های خود - نقش خداوند در شکل‌گیری و رشد توانایی خود - برخی ضعف‌ها و خواسته‌های کاذب خود - مسئولیت در قبال توانایی‌ها و ضعف‌های خود - دعا کردن و سخن گفتن با خداوند در مورد بدست آوردن توانایی‌های بیشتر
	مهارت‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - خودآگاهی - تفسیر پدیده‌ها - ارتباط با خدا - گفت و گو
	ارزش‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - هویت یابی - جستجوی هویت خود
خودسازی و خودمهارگری	مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - ریشه‌ای‌ترین فضائل اخلاقی و رذائل اخلاقی - راه کسب فضائل اخلاقی و دفع رذائل اخلاقی
	مهارت‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - خودانگیزی - حل مسئله - گفت و گو - مدیریت خواسته‌ها
	ارزش‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - آراستن نفس - صیانت از سلامت نفس
احکام و آداب دینی	مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - احکام شرعی - آداب دینی برای فرد
	مهارت‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - تاب‌آوری - حل مسئله - تثبیت آداب - سنجش - ارتباط با دیگران - مدیریت خواسته‌ها
	ارزش‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - التزام دینی - ادب و ورزی دینی
تحلیل زمانه و فعالیت دینی	مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - آرمان‌های کشور - مشارکت در برپایی مراسم و مجالس دینی
	مهارت‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - تحلیل - کارگروهی
	ارزش‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - فعالیت دینی در راستای تحقق آرمان‌ها

چالش‌های دین و دینداری	مفاهیم اساسی	- زندگی دیندارانه - آسیب‌های فضای مجازی	- برخی مصادیق ملموس آسیب‌های فضای مجازی - راه حل‌های دینی - کاربردی در قبال آسیب‌های فضای مجازی - معنای علم و دین
	مهارت‌های اساسی	- جرأت ورزی - نقادی - حل مسئله - ارتباط مؤثر - مدیریت خواسته‌ها - کاوشگری	- مهارت جرأت ورزی و استقلال طلبی فرهنگی مبتنی بر فرهنگ بومی (جرأت ورزی) - مراتب ساده مهارت تفکر انتقادی در مواجهه با برخی محتواهای رسانه‌های غربی (نقادی) - مهارت برقراری ارتباط مؤثر و عاقلانه در فضای مجازی (ارتباط مؤثر) - مهارت برنامه‌ریزی برای استفاده از فضای مجازی به شکل محدود و سالم (مدیریت خواسته‌ها) - مراتب ساده مهارت کاوشگری درباره آسیب‌های فضای مجازی و جستجو برای یافتن راه حل‌های دینی- کاربردی (کاوشگری - حل مسئله)
	ارزش‌های اساسی	- کارآمدی دین در حل مسائل معاصر	- مواجهه ای فعالانه و آگاهانه با چالش‌های دینداری و جستجوی راه‌های برون رفت
شناخت حکیمانه هستی و انسان	مفاهیم اساسی	۱- جهان هستی ۲- حقیقت و هویت انسان ۳- علم و معرفت ۴- ارزش و سعادت (معنای زندگی)	۱- علت داشتن تمام پدیده‌ها و تغییرات در جهان هستی و نفی هرگونه رویداد تصادفی و بدون سبب - تفاوت میان طبیعت و موجودات طبیعی با ساخته‌های بشری (صناعت و فناوری) ۲- برخورداری انسان از انواع احساسات و عواطف و اهمیت تدبیر مناسب آنها ۳- تقسیم شناخت به یقینی و احتمالی و تقسیم شناخت احتمالی به قوی (گمان) و ضعیف (شک) - برخی محدودیت‌های شناخت: خطای حواس، محدودیت در دسترسی به اطلاعات و دانش ۴- انواع لذت (فردی و جمعی؛ زودگذر و ماندگار؛ مادی و معنوی) و میزان نقش هر یک از آنها در ارزشمندی زندگی
	مهارت‌های اساسی	۱- کسب، سازماندهی و پردازش معلومات ۲- نقادی و ارزیابی	۱- مهارت مرتب کردن، دسته‌بندی و مقایسه اشیا، افراد و حالات با معیارهای مختلف - مهارت تجزیه اشیا، رخدادها و ... به اجزای مختلف - مهارت کشف و تحلیل لوازم یک مطلب یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد ۲- مهارت تشخیص معلومات مورد نیاز برای انجام یک پژوهش یا اتخاذ یک تصمیم
	ارزش‌های اساسی	۱- کنجکاوی و جستجوگری ۲- حقیقت‌جویی و صداقت ۳- فروتنی فکری و علمی	۱- حساسیت نسبت به پدیده‌ها و رخدادهای محیط پیرامون خود - علاقمندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخدادهای محیط طبیعی و اجتماعی- فرهنگی پیرامون خود ۲- دخالت ندادن احساسات و منافع شخصی در هنگام تفکر درباره ویژگی‌های انسانی ۳- آگاهی و التفات نسبت به محدودیت‌های شناختی و فکری خود
تفکر عاقلانه	مفاهیم اساسی	۱- تفکر ۲- پژوهش ۳- فضایل و منش‌های انسان متفکر ۴- تدبیر و تصمیم‌گیری حکیمانه	۱- معنای تفکر (در سطح ساده و ابتدایی) ۲- معنای پژوهش و چگونگی انجام آن (فرآیند، روش‌ها، فنون) ۳- «جستجوگری»، «حقیقت‌جویی»، «فروتنی فکری» و «تلاشگری فکری» به عنوان منش‌های پسندیده فکری ۴- تأمل و بررسی قبل از اقدام و اهمیت آن در تصمیم‌گیری - برخی از معیارها و ملاحظات تصمیم‌گیری: در نظر داشتن توانایی‌ها، نیازها و علایق خود و دیگران؛ تحلیل و در نظر داشتن پیامدهای کوتاه‌مدت و بلندمدت تصمیم برای خود و دیگران

تفکر عاقلانه	مهارت‌های اساسی	۱- فهم، تفهیم و تفاهم ۲- کسب، سازماندهی و پردازش معلومات ۳- ترکیب، توسعه و ابداع ۴- نقادى و ارزیابى ۵- دقت و تمرکز	۱- مهارت گوش فرادادن با دقت به دیگران - مهارت درک مضامین صریح متن و بخشی از پیام‌های ضمنی و کنایه‌ها و استعاره‌های ساده آن - مهارت بازگویی معنای یک متن یا بازروایت یک رخداد، پدیده یا اثر با جزئیات آن - مهارت تفسیر و توضیح یک متن، پدیده، رخداد، تصویر، نقاشی، فیلم و مانند آن - مهارت پرسشگری - مهارت استفاده از واژه‌ها و جملات نسبتاً واضح، دقیق و به جا - مهارت رعایت نوبت، ادب و احترام در گفتگوهای گروهی - مهارت بیان مقصود یا نظر خود بدون خجالت و ترس ۲- مهارت کشف، جمع‌آوری و بازیابی معلومات - مهارت مرتب کردن، دسته‌بندی و مقایسه اشیا، افراد، کلمات و ... با معیارهای مختلف - مهارت تجزیه و تحلیل واژه‌ها، مفاهیم، پدیده‌ها و رخدادها به اجزای مختلف - مهارت تشخیص روابط «علت- معلول»، «دلیل- مدعا» و «توالی زمانی» میان پدیده‌ها و رخدادها - مهارت کشف و تحلیل لوازم یک مطلب یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد ۳- مهارت تعمیم دادن یک مفهوم یا حکم کلی به مصادیق (مصادق‌یابی) - مهارت گسترش خلاقانه یک ایده، داستان، اثر هنری یا کاردستی نیمه‌کاره - مهارت ترکیب کلمات، اشیا یا اجزای مختلف یک یا چند اثر هنری برای ساختن یک اثر، محصول یا کاردستی جدید - مهارت طرح پیشنهادهای بدیع و غیر تکراری درباره چگونگی انجام متفاوت یک فعالیت یا اصلاح یک وضعیت ناخوشایند ۴- مهارت تشخیص انسجام منطقی و عدم تناقض درونی مجموعه مشخصی از معلومات - مهارت تشخیص معلومات مورد نیاز برای انجام یک پژوهش یا اتخاذ یک تصمیم - مهارت ارزیابی تناسب و کفایت دلایل ارائه شده برای اثبات یک ادعا - مهارت بازنگری در فرایند طی شده برای پاسخ به یک مسئله، انجام یک کار یا تولید یک اثر و اصلاح و بهبود آن ۵- مهارت توجه مستمر به یک موضوع یا مسئله برای بازه زمانی متناسب با سن دانش آموز
	ارزش‌های اساسی	۱- کنجکاوى و جستجوگرى ۲- حقیقت‌جویى و صداقت ۳- فروتنى فکرى و علمى ۴- پشتکار و تلاش فکرى ۵- فضیلت حکمت	۱- حساسیت نسبت به پدیده‌ها و رخدادهای محیط پیرامون خود - علاقمندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخدادهای محیط طبیعی و اجتماعی- فرهنگی پیرامون خود - علاقمندی به شناخت چگونگی عمل وسایل، مشاغل و سازمان‌های مختلف و کشف فرآیندها، اجزا و ابعاد آنها - علاقمندی به تجربه کردن کارهای جدید و آشنا شدن با مطالب، پدیده‌ها و محیط‌های ناشناخته - پرسشگری بدون خجالت و ترس - علاقمندی به مطالعه ۲- شجاعت و اعتماد به نفس در اظهار نظر - پذیرفتن اشتباهات خود و آمادگی برای تصحیح آنها - پرهیز از گفتگو و پرسش‌گری به هدف اثبات ناآگاهی دیگری، تحقیر دیگری و اثبات برتری خود ۳- آگاهی و التفات نسبت به محدودیت‌های شناختی و فکری خود - پرهیز از سخن گفتن و اعلام نظر درباره هر چیز و موقعیتی و در اولین مواجهه ۴- دوری از تنبلی و راحت‌طلبی فکری - داشتن حوصله و انگیزه کافی برای درگیر شدن با موضوعات و مسائل مورد علاقه - خستگی‌ناپذیری در مسیر یافتن پاسخ پرسش‌ها و حل مسئله‌ها ۵- پرهیز از به‌کارگیری تفکر برای مقاصد / درباره امور ناپسند

جدول محتوای دوره اول متوسطه

ایده کلیدی	ارکان محتوا	استانداردهای محتوا
مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - مظاهر جمال و جلال الهی - استدلال بر خداوند - توکل بر خداوند - تفکر در مورد هدفمندی خلقت و عدل الهی 	<ul style="list-style-type: none"> - برخی مظاهر جمال و جلال الهی و آثار عملی یافتن این مظاهر - استدلال بر اثبات خدا و یگانگی او - ضرورت اصلاح خود و خانواده توأم با توکل به خداوند به مثابه عامل موفقیت - تفکر (مراتبی از تفکر دینی مبتنی بر تعامل حوزه‌های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه) در زمینه هدف خلقت و عدل الهی - هدف خلقت جهان و انسان - عدل الهی و فواید تفاوت‌ها
	<ul style="list-style-type: none"> - تفهیم پدیده‌ها - اسناد - حل مسئله - استدلال - استنتاج 	<ul style="list-style-type: none"> - مراتب ساده مهارت تفسیر پدیده‌ها بر اساس جمال و جلال الهی (تفسیر پدیده‌ها) - مهارت استدلال بر خدا و یگانگی او (استدلال) - مراتب ساده مهارت استناد دادن خوبی‌ها به خدا و بدی‌ها به غیر خدا (اسناد) - مراتب ساده مهارت یافتن نقش ویژه خود و خانواده در جهان هستی (تفسیر پدیده‌ها) - مهارت یافتن فواید تفاوت‌ها و فقدان‌ها خود و خانواده (تفسیر پدیده‌ها) - مراتب ساده مهارت مشاهده کلان جهان هستی و تفسیر پدیده‌ها در چهارچوب کلان هستی (تفسیر پدیده‌ها) - مراتب ساده مهارت ابتناء اندیشه‌های بر اندیشه توحید و نتیجه‌گیری از اندیشه توحیدی در زمینه حل مسائل مختلف فردی و خانوادگی (استنتاج- حل مسئله)
	<ul style="list-style-type: none"> - خداخواهی 	<ul style="list-style-type: none"> - التزام قلبی به خدا و حقیقت توحیدی اش ضمن باور آن بر اساس تعقل - اعتماد به کمک خداوند در حل مسائل فردی و خانوادگی - روی آوری به تفکر در مورد تفسیر پدیده‌ها - مسئولیت‌پذیری در قبال ایفای نقش فردی و خانوادگی در نظام هدفمند جهان
مفاهیم اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - مرجعیت دینی معصوم ع - مرجعیت سیاسی اجتماعی معصوم ع و نایبانش - الگو بودن معصوم ع و اسوه‌های دینی - پیوند ناگسستنی معصومان ع و قرآن - مراتبی از تفکر دینی 	<ul style="list-style-type: none"> - ضرورت نبی، معصوم ع - معصوم (ع) و نایبانشان مرجع شناخت دین - معصوم (ع) و نایبانشان مرجع سیاسی، اجتماعی و هدایت‌گر نظام اجتماعی به سوی کمالات دنیوی و اخروی - مظاهر مهربانی، دانایی و توانایی معصوم (ع) و اسوه‌های دینی، الگوهای دینی - مراتبی از تفکر دینی محصول تعامل وحی، عقل و تجربه به مثابه روش فهم متون دینی اعم از قرآن، سخن و سیره معصوم (ع) - ظرفیت‌های تفکر دینی برای حل مسائل فردی و خانوادگی - مهدی ع موعود موجود و حوادث پیش از ظهور و پس از ظهور - آرمان‌های مهدوی (ع) - تفکیک ناپذیری قرآن و معصومان (ع) - جلوه‌های الگو بودن معصوم ع و اسوه‌های دینی
	<ul style="list-style-type: none"> - تفسیر پدیده‌ها - حل مسئله - سنجش - الگوگیری - مطالعه 	<ul style="list-style-type: none"> - مهارت یافتن مظاهر فردی و خانوادگی محبت‌های امام معصوم (ع) (تفسیر پدیده‌ها) - مهارت مطالعه در مورد مرجعیت دینی، سیاسی - اجتماعی، سیره و سخن معصوم (ع) (مطالعه) - مراتبی از مهارت حل مسئله فردی و خانوادگی بر اساس تفکر دینی متکی بر تعامل حوزه‌های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه (حل مسئله) - مهارت سنجش پیامدهای پیروی از قرآن و معصومان (ع) (سنجش) - مهارت الگوگیری از معصومان (ع) و اسوه‌های دینی متناسب با شرایط دنیای معاصر (الگوگیری)
	<ul style="list-style-type: none"> - هدایت‌جویی 	<ul style="list-style-type: none"> - تمسک به قرآن، سخن و سیره معصومان در حل مسائل فردی و خانوادگی - تمسک به مراتبی از تفکر دینی در حل مسائل فردی و خانوادگی
ارزش‌های اساسی	<ul style="list-style-type: none"> - خداخواهی 	<ul style="list-style-type: none"> - التزام قلبی به خدا و حقیقت توحیدی اش ضمن باور آن بر اساس تعقل - اعتماد به کمک خداوند در حل مسائل فردی و خانوادگی - روی آوری به تفکر در مورد تفسیر پدیده‌ها - مسئولیت‌پذیری در قبال ایفای نقش فردی و خانوادگی در نظام هدفمند جهان

جهان شناسی	مفاهیم اساسی	<p>- عدم تقابل میان دنیا و آخرت</p> <p>- زندگی دنیوی محل امتحان الهی</p> <p>- زندگی اخروی، ابدی و محل دریافت پاداش و جزا</p>	<p>- مراتبی از تفکر دینی در مورد عدم تقابل بین دنیا و آخرت</p> <p>- نقش اندیشه عدم تقابل بین دنیا و آخرت در اصلاح خود و خانواده در دنیا و در راستای نیل به سعادت اخروی</p> <p>- برخی مظاهر عینی سنن الهی در زندگی دنیوی (سنت امتحان، سنت استدراج، سنت مکافات، سنت توبه پذیری)</p> <p>- دلایل ضرورت و وجود زندگی اخروی</p> <p>- نقش انسان در ساختن زندگی اخروی خود در دنیا</p> <p>- ظرفیت های زندگی اخروی</p> <p>- برخی وقایع اخروی (مرگ، برزخ و قیامت) متناسب با مسئله پاداش و جزا</p> <p>- آثار باور به زندگی اخروی بر چگونگی زندگی دنیوی</p> <p>- تقوا توشه زندگی سعادت مندانه در دنیا و آخرت</p>
	مهارت های اساسی	<p>- استدلال</p> <p>- تفسیر پدیده ها</p> <p>- سنجش</p> <p>- حل مسئله</p>	<p>- مهارت استدلال ورزی درباره آخرت و حوادث آن با مراجعه به کتاب و سنت (استدلال)</p> <p>- مهارت یافتن برخی مظاهر عینی سنن الهی در زندگی دنیوی (تفسیر پدیده ها)</p> <p>- مهارت سنجش زندگی دنیوی و اخروی در مقایسه با خواسته های واقعی انسان (سنجش - حل مسئله)</p> <p>- مهارت حل مسئله فردی و خانوادگی مبتنی بر عدم تقابل بین دنیا و آخرت (حل مسئله)</p>
	ارزش های اساسی	<p>- جستجوی سعادت واقعی و رهایی از سعادت کاذب</p>	<p>- تلاش عبادی و اخروی برای آباد کردن دنیا</p> <p>- اصالت بخشیدن به آخرت به مثابه زندگی ابدی</p> <p>- تقدم بخشیدن به خواسته های اخروی پایدار هنگام بروز خواسته های ناپایدار دنیوی متقابل</p>
خودشناسی	مفاهیم اساسی	<p>- تفکر در مورد خود واقعی</p> <p>- خود آگاهی خانواده</p> <p>- خواستن خداوند یکی از خواسته های واقعی خود</p>	<p>- توانایی ها، نیازها و خواسته های خود</p> <p>- تفکر (مراتبی از تفکر دینی مبتنی بر تعامل حوزه های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه) در مورد توانایی ها، نیازها و خواسته های خود</p> <p>- جدایی نیازها و خواسته های صادق و کاذب</p> <p>- خداخواهی یکی از خواسته های واقعی انسان</p> <p>- نیازمندی انسان به خداوند</p> <p>- خود آگاهی خانوادگی به هويت واقعی خود</p> <p>- تفاوت پاسخ دین و پاسخ تجدد به خواسته های انسانی</p> <p>- درخواست از خداوند در مورد خواسته های واقعی خود</p>
	مهارت های اساسی	<p>- خود آگاهی</p> <p>- هويت بخشی</p> <p>- سنجش</p> <p>- ارتباط با خدا</p>	<p>- مهارت شناخت توانایی ها، نیازها و خواسته های آشکار (خود آگاهی)</p> <p>- مهارت درک نیازمندی خود به خدا (خود آگاهی)</p> <p>- مهارت تشخیص خواسته های صادق و کاذب خود و خانواده (سنجش)</p> <p>- مهارت آگاهی بخشی به خانواده در مورد هويت واقعی اش (هويت بخشی)</p> <p>- مهارت یافتن تفاوت های عینی سبک زندگی توحیدی و مدرن در پاسخ گویی به خواسته های صادق و کاذب انسان (سنجش)</p> <p>- مهارت درخواست از خدا درباره خواسته های واقعی اش (ارتباط با خدا)</p>
	ارزش های اساسی	<p>- هويت یابی و رهایی از خود کاذب</p>	<p>- جستجوی هويت واقعی خود و خانواده</p> <p>- آگاهی بخشی به خانواده در مورد هويت واقعی اش</p> <p>- نقد هويت کاذب خانواده و تلاش برای رهایی از آن</p>

<p style="writing-mode: vertical-rl; text-orientation: mixed;">خودسازی و خودمهارگری</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>۱- خودسازی و توسعه شخصیت - ریشه‌ای‌ترین فضائل اخلاقی - راه کسب فضائل اخلاقی ۲- خودمهارگری - رذائل اخلاقی - راه رفع رذائل اخلاقی</p>	<p>۱- نقش دستورات دینی در هدایت و سلوک اخلاقی - فضیلت‌های اخلاقی نظم، تلاش، صبر، مهربانی، راستگویی، سخاوت، حیا، حسن خلق با دیگران، حُسن ظن بالله - راه اکتساب فضائل اخلاقی تمرین تدریجی آنها - عزیز و ارزشمند شمردن خود و خانواده با آراستن آن به فضائل اخلاقی (عزت نفس) - تأثیر اکتساب فضائل اخلاقی بر سعادت خود و خانواده ۲- معنای خودمهارگری فرد و خانواده در چارچوب دستورات دینی - رذائل اخلاقی حسادت، غضب، لجاجت، تنبلی، زورگویی، بددهانی - راه رفع رذائل اخلاقی تمرین تدریجی ترک</p>
	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>- مشارطه و مراقبه - تاب‌آوری - خودانگیزی - مدیریت خواسته‌ها - حل مسئله</p>	<p>- مهارت مشارطه و مراقبه خود در مورد تمرین تدریجی عمل به فضائل اخلاقی یا ترک رذائل اخلاقی (مشارطه و مراقبه) - مهارت تاب‌آوری نسبی نفس در راستای آماده شدن برای سختی انجام فضائل اخلاقی یا ترک رذائل اخلاقی (تاب‌آوری) - مهارت ایجاد انگیزه در خود و خانواده برای کسب فضائل اخلاقی یا ترک رذائل اخلاقی (خودانگیزی) - مهارت تقدم خواسته پایدار بر خواسته ناپایدار (مدیریت خواسته‌ها) - مراتبی از مهارت مقاومت در مقابل خواسته‌های نادرست در راستای ترک رذائل اخلاقی (مدیریت خواسته‌ها)</p>
	<p>ارزش‌های اساسی</p>	<p>- عبودیت - صیانت از نفس و رهایی از نفس‌لیت</p>	<p>- اهتمام به آراستن خود و خانواده به اخلاق الهی و زدودن رذائل اخلاقی برای عبودیت خداوند - توسعه بخشیدن به شخصیت خانواده از طریق ترویج اخلاقی الهی در خانواده - اهتمام به آگاهی بخشی به خانواده در راستای صیانت از رذائل اخلاقی</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; text-orientation: mixed;">احکام و آداب دینی</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>۱- اسرار احکام - فلسفه احکام ۲- آداب دینی برای فرد و خانواده</p>	<p>۱- احکام بلوغ برای پسران - اسرار نماز، روزه و زیارت - فلسفه حجاب، امر به معروف و نهی از منکر، حلال و حرام در اموال ۲- نقش آداب در آراستن شخصیت فرد و خانواده - آداب دینی پوشش مناسب، مصرف، معاشرت خوب، وقت شناسی، شادی کردن، مناجات کردن، نماز خواندن، حضور در امکان مقدس</p>
	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>۱- مهارت کاوشگری - مهارت تاب‌آوری - مهارت تحلیل و حل مسئله ۲- تثبیت آداب - مدیریت خواسته‌ها - سنجش - ارتباط با خدا و دیگران</p>	<p>۱- مهارت کاوشگری برای پیدا کردن اسرار و فلسفه احکام اسلامی (کاوشگری) - مهارت تاب‌آوری برای تحمل سختی‌های انجام احکام شرعی (تاب‌آوری) ۲- مهارت تثبیت آداب اسلامی بر رفتار فرد و خانواده (تثبیت آداب) - مهارت مدیریت اوقات دینی و برنامه‌ریزی برای آن، مدیریت مصرف، مدیریت شادی کردن، مدیریت رابطه با نامحرم (مدیریت خواسته‌ها) - مهارت تشخیص پوشش مناسب و رعایت آداب پوشش (سنجش) - مهارت ارتباط خوب با دیگران (ارتباط با دیگران) - مهارت ارتباط با خدا در نماز و دعا (ارتباط با خدا)</p>
	<p>ارزش‌های اساسی</p>	<p>۱- التزام دینی ۲- ادب و وزی دینی</p>	<p>۱- تلاش برای آشناسیدن با احکام اسلام و آشنایی کردن خانواده با آنها - اهتمام به پاسداری از احکام اسلام ۲- اهتمام به مودب بودن و ترویج ادب در خانواده</p>

تحلیل زمانه و فعالیت دینی	<p>مفاهیم اساسی</p> <p>– انقلاب اسلامی – ولایت فقیه – راه تحقق آرمان‌ها</p>	<p>– آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران – مصادیق کارآمدی نظام ولایت فقیه در تحقق آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران – وجه عبادی اردوهای جهادی – روحیه جهادی و حضور در اردوهای جهادی – نقش اردوهای جهادی در محرومیت زدایی از مدرسه، محله و شهر – نقش رابط مسجد و مدرسه در برپایی اردوهای جهادی</p>
چالش‌های دین و دینداری	<p>مهارت‌های اساسی</p> <p>– کارگروهی – شبکه سازی – حل مسئله</p>	<p>– مهارت تحلیل آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران (تحلیل) – مهارت تحلیل وقایع سیاسی برای یافتن مصادیق کارآمدی ولایت فقیه (تحلیل-حل مسئله) – مراتبی از مهارت مدیریت گروه جهادی (کارگروهی) – مراتبی از مهارت شبکه سازی و یافتن دوستان و همسالان هم عقیده و هدف و دارای انگیزه جهادی (کارگروهی)</p>
شناخت حکیمانه هستی و انسان	<p>ارزش‌های اساسی</p> <p>– فعالیت دینی در راستای تحقق آرمان‌ها</p>	<p>– اهتمام به کارگروهی جهادی در راستای منافع مدرسه، محله و شهر – اهتمام به تشکل سازی دینی در راستای کمک به اداره مدرسه، محله و شهر</p>
مفاهیم اساسی	<p>زندگی دیندارانه – چالش‌های دین و دینداری</p>	<p>– راه حل‌های دینی – کاربردی در قبال چالش‌های دینداری – چالش‌های دینداری ناشی از مواجهه با فضای مجازی و سبک زندگی مدرن – مواجهه آگاهانه با چالش‌های دینداری در دنیای معاصر – ابتدایی ترین بنیان‌های فلسفی، ارزشی و فرهنگی علوم طبیعی و انسانی مدرن – اجمالی از روابط دین با علم مدرن در مواجهه با ظرفیت‌ها و محدودیت‌های آن</p>
مفاهیم اساسی	<p>مهارت‌های اساسی</p> <p>– جرأت ورزی – نقاد – حل مسئله</p>	<p>– مهارت جرأت ورزی و استقلال طلبی نسبت به ظرفیت‌های بزرگ فرهنگ دینی-بومی، در مواجهه با فرهنگ مدرن (جرأت ورزی) – مهارت نقادی و مواجهه آگاهانه و فعالانه با محتوای رسانه‌های غربی و مظاهر سبک زندگی مدرن (نقادی) – مهارت یافتن اجمالی هویت علم مدرن و موضع دین در قبال آن (حل مسئله) – مهارت یافتن مظاهر عینی سبک زندگی مدرن و رجوع به مظاهر عینی سبک زندگی دینی-بومی (حل مسئله)</p>
مفاهیم اساسی	<p>ارزش‌های اساسی</p> <p>کارآمدی دین در حل مسائل معاصر</p>	<p>– مواجهه ای فعالانه و آگاهانه با چالش‌های دینداری و جستجوی راه‌های برون رفت – مسئولیت پذیری در قبال حفظ دینداری خود و خانواده در دنیای معاصر</p>
مفاهیم اساسی	<p>جهان هستی – حقیقت و هویت انسان – علم و معرفت – ارزش و سعادت (معنای زندگی)</p>	<p>– عدم انحصار موجودات به موجودات مادی و عطف توجه به حقایق غیرمادی (حالات درونی، رؤیا، خداوند، ...) – تأثیر و تأثر میان موجودات طبیعی و فراطبیعی – تأثیر و تأثر دو سویه میان عملکرد فردی و اجتماعی انسان‌ها با جهان هستی – برخورداری انسان از انواع گرایش‌های حیوانی و انسانی – اختیار انسان و مسئولیت پذیری به عنوان یکی از مهم‌ترین پیامدهای آن – منابع شناخت: حس و تجربه، نقل، عقل، شهود (در حد درون‌بینی شخصی)، و وحی – برخی محدودیت‌های شناخت: خطا در تفسیر، دخالت سوگیری‌ها و علایق شخصی – مطابقت با واقعیت به عنوان معیار معتبر بودن شناخت و روش سنجش آن در یافته‌های حسی (تجربه) و عقلی (استدلال نظری) – معنای ارزش و انواع ارزشهای «ثابت و متغیر»، «غایی و ابزاری» و «فردی و اجتماعی» – نقش شناخت‌ها، باورها، خلقیات، علایق، انتخاب‌ها، عادت‌ها و تلاش در سعادت فردی و اجتماعی</p>

<p>۱- مهارت مرتب کردن، دسته‌بندی و مقایسه اشیا، افراد، حالات و مفاهیم با معیارهای مختلف - مهارت تجزیه اشیا، رخدادها و مفاهیم به اجزای مختلف - مهارت کشف و تحلیل لوازم یک مطلب یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد ۲- مهارت تشخیص معلومات مورد نیاز برای انجام یک پژوهش یا اتخاذ یک تصمیم</p>	<p>۱- کسب، سازماندهی و پردازش معلومات ۲- تقادای و ارزیابی</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>
<p>۱- حساسیت نسبت به احوال درونی و یافتن‌های وجدانی خود - علاقمندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخدادهای محیط طبیعی و اجتماعی- فرهنگی پیرامون خود ۲- دخالت ندادن احساسات و منافع شخصی در هنگام تفکر درباره ویژگی‌های انسانی ۳- آگاهی و التفات نسبت به محدودیت‌های شناختی و فکری خود</p>	<p>۱- کنجکاوی و جستجوگری ۲- حقیقت‌جویی و صداقت ۳- فروتنی فکری و علمی</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>
<p>۱- تفکیک میان تفکر درست / شایسته و تفکر نادرست / ناشایست بر حسب روش و هدف تفکر - موارد پر کاربرد مغالطات لفظی، مغالطات ناشی از عدم دقت، مغالطات آماری و مغالطات ادعای بدون استدلال ۲- معنای پژوهش و چگونگی انجام آن (فرآیند، روش‌ها، فنون) ۳- چگونگی نقش آفرینی فضایل و منش‌های فکری در تحقق مطلوب فرآیند و نتیجه تفکر ۴- برخی از معیارها و ملاحظات تصمیم‌گیری: توجه به هدف (نیازها و خواسته‌ها)؛ در نظر داشتن تکلیف‌ها و مسئولیت‌ها؛ در نظر داشتن فوریت‌ها و اولویت‌ها - نقش استفاده از نظر کارشناسی صاحب‌نظر و مشاوران در بهبود تصمیم‌گیری</p>	<p>۱- تفکر ۲- پژوهش ۳- فضایل و منش‌های انسان متفکر ۴- تدبیر و تصمیم‌گیری حکیمانه</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>
<p>۱- مهارت درک پیام‌ها و مضامین اصلی و فرعی متن و کنایه‌ها و استعاره‌ها - مهارت بازسورت‌بندی و توضیح یک متن یا بازروایت یک رخداد، پدیده یا اثر با جزئیات آن در ترکیبی جدید - مهارت پرسشگری - مهارت استفاده از واژه‌ها و جملات واضح، دقیق و به جا - مهارت رعایت نوبت، ادب و احترام در گفت‌وگوهای گروهی - مهارت مهار هیجان‌های شخصی در هنگام گفت‌وگو با دیگری - مهارت همدلی در فهم دیدگاه دیگری ۲- مهارت کشف، جمع‌آوری و بازیابی معلومات - مهارت مرتب کردن، دسته‌بندی و مقایسه اشیا، افراد، کلمات و ... با معیارهای مختلف - مهارت تجزیه و تحلیل واژه‌ها، مفاهیم، پدیده‌ها و رخدادها به اجزا و ابعاد مختلف - مهارت تشخیص روابط «علت- معلول»، «دلیل- مدعا» و «توالی زمانی» میان پدیده‌ها و رخدادها - مهارت کشف و تحلیل لوازم یک مطلب یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد ۳- مهارت تعمیم دادن یک مفهوم یا حکم کلی به مصادیق (مصادیق‌یابی) - مهارت گسترش یک ایده، داستان، متن، اثر هنری یا ساختنی نیمه‌کاره - مهارت طرح فرضیه درباره چگونگی عملکرد اشیا یا تبیین پدیده‌ها و رخدادها - مهارت ترکیب معلومات، ایده‌ها، اشیا، واژه‌ها و جمله‌ها یا اجزای مختلف برای ساختن یک نتیجه، اثر یا محصول جدید - مهارت طرح پیشنهادهای بدیع و غیر تکراری درباره چگونگی انجام متفاوت یک فعالیت یا اصلاح یک وضعیت ناخوشایند ۴- مهارت تشخیص معلومات مورد نیاز برای انجام یک پژوهش یا اتخاذ یک تصمیم - مهارت ارزیابی تناسب و کفایت دلایل ارائه شده برای اثبات یک ادعا - مهارت بازنگری در فرآیند طی شده برای پاسخ به یک مسئله، انجام یک کار یا تولید یک اثر و اصلاح و بهبود آن ۵- مهارت توجه مستمر به یک موضوع یا مسئله برای بازه زمانی متناسب با سن دانش آموز</p>	<p>۱- فهم، تفهیم و تفاهم ۲- کسب، سازماندهی و پردازش معلومات ۳- ترکیب، توسعه و ابداع ۴- تقادای و ارزیابی ۵- دقت و تمرکز</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>

تفکر عاقلانه

تفکر عاقلانه	ارزش های اساسی	۱-کنجکاوی و جستجوگری ۲-حقیقت جویی و صداقت ۳-فروتنی فکری و علمی ۴-پشتکار و تلاش گری فکری ۵-فضیلت حکمت ۶-طهارت نفس	۱-علاقتمندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخدادهای محیط پیرامون خود -علاقتمندی به تجربه کردن کارهای جدید و آشناسدن با مطالب، ایده‌ها، ساختارها و محیط‌های ناشناخته -علاقتمندی نسبت به پرسشگری بدون خجالت و ترس -علاقتمندی نسبت به مطالعه و پژوهش ۲-شجاعت و اعتماد به نفس در اظهار نظر -پذیرفتن اشتباهات خود و آمادگی برای تصحیح آنها -پرهیز از گفتگو و پرسشگری برای اثبات ناآگاهی دیگری، تحقیر دیگری و اثبات برتری خود -پرهیز از تحریف و دستکاری عمدی اطلاعات و معلومات -انصاف فکری (مواجهه با دیدگاه‌ها بدون در نظر گرفتن منافع و احساسات) ۳-آگاهی و التفات نسبت به محدودیت‌های شناختی و فکری خود -پرهیز از ادعای دانایی نسبت به فراتر از دانش واقعی خود -پرهیز از خودپسندی و خودمحوری در اندیشه‌ورزی و تصمیم‌گیری ۴-دوری از تنبلی و راحت‌طلبی فکری -داشتن حوصله و انگیزه کافی برای درگیر شدن با موضوعات و مسائل مورد علاقه -خستگی ناپذیری در مسیر یافتن پاسخ پرسش‌ها و حل مسئله‌ها -بلندهمتی در اندیشه‌ورزی و کسب دانش -شهامت و جرأت فکری و پرهیز از خودکم‌بینی فکری ۵-پرهیز از به‌کارگیری تفکر برای مقاصد / درباره امور ناپسند (ضدارزش) و پست و بیهوده (بی‌ارزش) -استفاده به‌جا و به‌اندازه (به دور از افراط و تفریط) از تفکر برای حل مسائل زندگی ۶-احساس پشیمانی نسبت به لغزش‌های اخلاقی و توبه از آنها -مراقبه و خویش‌دستی بانی معنوی (تقوا)
---------------------	-------------------	---	--

جدول محتوای دوره دوم متوسطه

ایده کلیدی	ارکان محتوا	استانداردهای محتوا
خداشناسی	-مظاهر جمال و جلال الهی -استدلال‌های منطقی بر اثبات خدا و یگانگی او -نامحدود بودن خداوند و نسبت آن با مخلوقات -تکیه به خداوند به مثابه تکیه بر رحمت و حکمت و قدرت بی‌نهایت -ضرورت اصلاح خود و جامعه توأم با توکل به خداوند به مثابه عامل موفقیت -تفکر روشمند(تفکر دینی مبتنی بر تعامل حوزه‌های معرفتی و وحی، عقل، نقل و تجربه) در زمینه هدف خلقت و عدل الهی -هدف خلقت انسان و جهان -خدا مقصد نهایی حرکت انسان، تاریخ و جهان -عدل الهی و فواید تفاوت‌ها و فقدان‌های خود و جامعه -عدل الهی و حکمت مجازات‌های اخروی	-مظاهر جمال و جلال الهی -استدلال‌های منطقی بر خداوند -توکل به خداوند -تفکر روشمند در مورد هدفمندی خلقت و عدل الهی

<p>– مهارت تفسیر عمیق پدیده‌ها بر اساس جمال و جلال الهی (تفسیر پدیده‌ها) – مهارت استدلال منطقی بر خدا و یگانگی او (استدلال) – مهارت استناد دادن خوبی‌ها به خدا و بدی‌های غیر خدا (اسناد) – مهارت یافتن نقش ویژه خود و جامعه در جهان هستی (تفسیر پدیده‌ها) – مهارت یافتن فواید تفاوت‌ها و فقدان‌های خود و جامعه (تفسیر پدیده‌ها) – مهارت مشاهده کلان جهان هستی و تفسیر پدیده‌ها در چهارچوب کلان هستی (تفسیر پدیده‌ها) – مهارت ابتناء اندیشه‌ها بر اندیشه توحیدی و نتیجه‌گیری از اندیشه توحیدی در زمینه حل مسائل مختلف فردی و اجتماعی (استنتاج – حل مسئله)</p>	<p>– تفسیر پدیده‌ها – اسناد – حل مسئله – استدلال – استنتاج</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>خداشناسی</p>
<p>– التزام قلبی به خدا و حقیقت توحیدی اش ضمن باور آن بر اساس تعقل منطقی – اعتماد به کمک خداوند در حل مسائل فردی و اجتماعی – روی آوری به تفکر روشمند در مورد تفسیر پدیده‌ها – مسئولیت پذیری در قبال ایفای نقش فردی و اجتماعی در نظام هدفمند جهان</p>	<p>– خداخواهی</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>	
<p>– ضرورت نبی، معصوم (ع) و خاتمیت دین اسلام – معصوم ع و اجد همه کمالات انسانی و واسطه رحمت الهی برای خلق – معصوم ع و نایبانشان مرجع شناخت دین – معصوم ع و نایبانشان مرجع سیاسی، اجتماعی و هدایتگر نظام اجتماعی به سوی کمالات دنیوی و اخروی – جلوه‌های الگو بودن معصوم (ع) و دیگر اسوه‌های دینی به مثابه بهترین نسخه‌های الگویی‌گیری در دنیای معاصر – سُنن معصومان (ع) – تفکر دینی (تفکر روشمند برآمده از تعامل حوزه‌های معرفتی و وحی، عقل، نقل و تجربه) به مثابه روش فهم متون دینی اعم از قرآن، سخن و سیره معصوم (ع) – ظرفیت‌های تفکر دینی برای حل مسائل فردی و اجتماعی – مهدی (ع) موعود موجود و حوادث پیش از ظهور و سیمای حکومت جهانی اش – آرمان‌ها و منطق آرمان‌های مهدوی – تمدن اسلامی و نقش ولایت در تحقق آن – قرآن کتابی جامع، جهانی، تحریف نشده و اصلی‌ترین منبع و سرچشمه معارف اسلامی در همه زمان‌ها – تفکیک ناپذیری قرآن و معصومان (ع)</p>	<p>– معصوم واسطه فیض الهی – مرجعیت دینی معصوم ع – مرجعیت سیاسی اجتماعی معصوم ع و نایبانشان – الگو بودن معصوم ع و اسوه‌های دینی – تحریف ناپذیری قرآن – تفکر دینی</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>راه‌مناشناسی</p>
<p>– مهارت یافتن مظاهر فردی و اجتماعی محبت‌های امام معصوم (ع) (تفسیر پدیده‌ها) – مهارت مطالعه در مورد مرجعیت دینی، سیاسی – اجتماعی، سیره و سخن معصوم (ع) (مطالعه) – مهارت حل مسئله فردی و اجتماعی، بر اساس تفکر دینی متکی بر تعامل حوزه‌های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه (حل مسئله) – مهارت سنجش پیامدهای پیروی از قرآن و معصومان (ع) (سنجش) – مهارت الگوگیری از معصومان (ع) و اسوه‌های دینی متناسب با شرایط دنیای معاصر (الگوگیری)</p>	<p>– تفسیر پدیده‌ها – حل مسئله – سنجش – الگوگیری – مطالعه</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>راه‌مناشناسی</p>
<p>– تمسک به قرآن، سخن و سیره معصومان در حل مسائل فردی و اجتماعی – تمسک به تفکر دینی در ترسیم جهان بینی، نقشه راه زندگی و حل مسائل فردی و اجتماعی</p>	<p>– هدایت جویی</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>	

<p>- تفکر روشمند در مورد واقعیت دنیا و آخرت و نسبت بین آنها</p> <p>- ظرفیت‌های زندگی دنیوی و عدم تقابل بین دنیا و آخرت</p> <p>- نقش اندیشه عدم تقابل بین دنیا و آخرت در اصلاح خود و جامعه در دنیا و در راستای نیل به سعادت اخروی</p> <p>- دنیا محل سنن الهی (سنت امتحان، سنت توبه پذیری، سنت استدرراج و سنت مکافات)</p> <p>- محدودیت‌های زندگی دنیوی و ناتوانایی آن در پاسخ گویی به اصلی‌ترین و واقعی‌ترین خواسته انسان (پاسخ گویی به نامحدود خواهی = فطرت)</p> <p>- دلایل منطقی ضرورت و وجود زندگی اخروی</p> <p>- نقش انسان در ساختن زندگی اخروی خود در دنیا</p> <p>- ظرفیت‌های زندگی اخروی نسبت به پاسخ گویی به اصلی‌ترین و واقعی‌ترین خواسته انسانی</p> <p>- حیات اخروی حیات اصلی انسان</p> <p>- سیمای کلی رحمت و غضب الهی هنگام مرگ، در عالم برزخ و در قیامت</p> <p>- آثار باور به زندگی اخروی بر چگونگی زندگی دنیوی</p> <p>- تقوا تنها راه توشه سعادت در زندگی دنیوی و اخروی</p>	<p>- ظرفیت و محدودیت دنیا</p> <p>- ظرفیت‌های آخرت</p> <p>- نسبت انسان با دنیا و آخرت</p> <p>- تفکر روشمند در دنیا و آخرت</p>	مفاهیم اساسی	جهان‌شناسی	
<p>- مهارت استدلال و ارزی منطقی در مورد آخرت و حوادث آن با مراجعه کتاب و سنت (استدلال)</p> <p>- مهارت تفسیر موقعیت‌های زندگی دنیوی از زاویه سنن الهی (تفسیر پدیده‌ها)</p> <p>- مهارت سنجش زندگی دنیوی و اخروی، در مقایسه با ظرفیت‌های وجودی انسان (سنجش - حل مسئله)</p> <p>- مهارت حل مسئله فردی و اجتماعی مبتنی بر عدم تقابل بین دنیا و آخرت (حل مسئله)</p>	<p>- استدلال</p> <p>- تفسیر پدیده‌ها</p> <p>- سنجش</p> <p>- حل مسئله</p>	مهارت‌های اساسی		
<p>- تلاش عبادی و اخروی برای آباد کردن دنیا</p> <p>- اصالت بخشیدن به آخرت به مثابه زندگی ابدی، اصلی و دارای ظرفیت برای نیل به اصلی‌ترین خواسته انسانی</p> <p>- تقدم بخشیدن به خواسته‌های اخروی در هنگام تقابل خواسته‌های دنیوی با خواسته‌های اخروی</p> <p>- تقدم بخشیدن به خواسته‌های نسبتاً پایدار دنیوی در هنگام تقابل خواسته‌های زودگذر با خواسته‌های نسبتاً پایدار دنیوی</p>	<p>- جستجوی سعادت واقعی و رهایی از سعادت کاذب</p>	ارزش‌های اساسی		
<p>- طبقات توانایی‌ها، نیازها و خواسته‌های انسان</p> <p>- تفکر روشمند درباره خود، نیازها و خواسته‌های واقعی و ریشه آنها</p> <p>- جدایی نیازها و خواسته‌های صادق از کاذب</p> <p>- نیازمندی ذاتی انسان به خداوند</p> <p>- بی‌نهایت خواهی انسان</p> <p>- خدای بی‌نهایت مطلوب و خواسته اصلی انسان و جوامع انسانی</p> <p>- خدای بی‌نهایت مطلوب همیشگی و در همه حالی انسان و جوامع انسانی</p> <p>- تفاوت پاسخ دین و پاسخ تجدد به بی‌نهایت طلبی انسان و جوامع انسانی</p> <p>- خودآگاهی جامعه و فرهنگ حاکم بر آن به هویت واقعی و توحیدی اش</p> <p>- نجوا یا خداوند در مورد خداخواهی</p>	<p>- تفکر روشمند در مورد خود واقعی</p> <p>- خودآگاهی جامعه</p> <p>- خداخواهی ریشه خواسته‌های واقعی</p>	مفاهیم اساسی	خودشناسی	

<p style="writing-mode: vertical-rl; text-orientation: mixed;">خودشناسی</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>- خودآگاهی - طبقه بندی - کشف روابط - هویت بخشی - سنجش - ارتباط با خدا</p>	<p>- مهارت شناخت توانایی‌ها، نیازها و خواسته‌های آشکار و پنهان (خودآگاهی) - مهارت کشف نیاز ذاتی خود به خدا (خودآگاهی) - مهارت طبقه بندی خواسته‌ها و کشف رابطه آنها با بی نهایت طلبی (طبقه بندی و کشف روابط) - مهارت آگاهی بخشی به جامعه و فرهنگ در مورد هویت و خود واقعی اش (هویت بخشی) - مهارت یافتن تفاوت‌های سبک زندگی توحیدی و مدرن در پاسخ گویی به بی نهایت طلبی انسان (سنجش) - مهارت نجوای با خدا در مورد منتهای خواسته‌های خود (ارتباط با خدا)</p>
	<p>ارزش‌های اساسی</p>	<p>- هویت یابی و رهایی از خود کاذب</p>	<p>- جستجوی هویت واقعی خود و جامعه - آگاهی بخشی به جامعه در مورد هویت واقعی اش - نقد هویت کاذب جامعه و تلاش برای رهایی از آن</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; text-orientation: mixed;">خودسازی و خودمهارگری</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>۱- خودسازی و توسعه شخصیت - ریشه ای ترین فضائل اخلاقی - راه کسب فضائل اخلاقی ۲- ضرورت خودمهارگری - ریشه ای ترین ردائل اخلاقی - راه رفع ردائل اخلاقی</p>	<p>۱- ضرورت داشتن برنامه برای خود سازی و خودمهارگری خود و جامعه در چارچوب دستورات الهی - فضیلت‌ها اخلاقی نظم، تلاش، صبر، مهربانی، راستگویی، سخاوت، حیا، حسن خلق با دیگران، حُسن ظن بالله، خدابینی - راه اکتساب فضائل اخلاقی تمرین مداوم فعل - عزیز و ارزشمند شمردن خود و جامعه با آراستن آن به فضائل اخلاقی (عزت نفس) - تأثیر اکتساب فضائل اخلاقی بر سعادت خود و جامعه ۲- ردائل اخلاقی حسادت، غضب، لجاجت، تنبلی، زورگویی، بددهانی، شهرت طلبی - ضرورت ترک عُجب به مثابه ریشه ای ترین ردیلت اخلاقی - راه رفع ردائل اخلاقی تمرین مداوم ترک</p>
	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>- مشارطه، مراقبه و محاسبه - تاب آوری - خودانگیزی - مدیریت خواسته‌ها - حل مسئله</p>	<p>- مهارت مشارطه، مراقبه و محاسبه خود درباره تمرین مداوم عمل به فضائل اخلاقی یا ترک ردائل اخلاقی (مشارطه، مراقبه و محاسبه) - مهارت تقویت تاب آوری نفس در راستای آماده شدن برای سختی انجام فضائل اخلاقی یا ترک ردائل اخلاقی (تاب آوری) - مهارت ایجاد انگیزه در خود و جامعه برای کسب فضائل اخلاقی یا ترک ردائل اخلاقی (خودانگیزی) - مهارت روی آوری به خواسته‌های الهی و پایدار و مقاومت در مقابل خواسته‌های نادرست برای کسب فضائل اخلاقی یا ترک ردائل اخلاقی (مدیریت خواسته‌ها) - مهارت حل مسئله در موقعیت‌های عمل و تصمیم اخلاقی (حل مسئله)</p>
	<p>ارزش‌های اساسی</p>	<p>- عبودیت - صیانت از نفس - رهایی از نفسانیت</p>	<p>- اهتمام به آراستن خود و جامعه به اخلاق الهی و زدودن ردائل اخلاقی برای عبودیت خداوند - توسعه بخشیدن به شخصیت خود و جامعه از طریق تمسک به اخلاق الهی - اهتمام به آگاهی بخشی به خود و جامعه در راستای صیانت از ردائل اخلاقی</p>

<p style="text-align: center;">احکام و آداب دینی</p>	<p style="text-align: center;">مفاهیم اساسی</p>	<p>۱- اسرار احکام - فلسفه احکام ۲- هویت آداب دینی - آداب دینی برای فرد و جامعه</p>	<p>۱- اسرار خفیه نماز، روزه و زیارت - فلسفه امریه معروف و نهی از منکر، زیارت، حلال و حرام در اموال، حجاب، جهاد، حمایت از مستضعان عالم، مقاومت در مقابل مستکبران، مبارزه با طواغیت زمانه، حفظ محیط زیست ۲- آداب دینی به مثابه نمادهای دیندار بودن - نقش آداب در آراستن شخصیت فرد و ملت - آداب دینی پوشش مناسب، معاشرت خوب، وقت شناسی، مصرف، شادی کردن، نماز خواندن، روزه گرفتن، حریم گرفتن با جنس مخالف، خیال کردن، آرزو ورزیدن، حضور در محضر خداوند، رضا به قضاء و قدر</p>
<p style="text-align: center;">تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p style="text-align: center;">مفاهیم اساسی</p>	<p>۱- حل مسئله - کاوشگری ۲- تثبیت آداب - مدیریت خواسته‌ها - سنجش - ارتباط با خدا و دیگران</p>	<p>۱- مهارت کاوشگری برای پیدا کردن اسرار و فلسفه احکام اسلامی (کاوشگری) - مهارت حل مسئله فردی و اجتماعی بر اساس احکام شرعی (حل مسئله) ۲- مهارت تثبیت آداب دینی بر رفتار فرد و جامعه (تثبیت آداب) - مهارت مدیریت اوقات دینی و برنامه ریزی برای آن، مدیریت مصرف، مدیریت خیال و آرزو ورزی، مدیریت رابطه با نامحرم (مدیریت خواسته‌ها) - مهارت تشخیص پوشش مناسب و رعایت آداب پوشش (سنجش) - مهارت ارتباط خوب با دیگران (ارتباط با دیگران) - مهارت ارتباط با خدا در نماز و ایام روزه (ارتباط با خدا)</p>
<p style="text-align: center;">تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p style="text-align: center;">ارزش‌های اساسی</p>	<p>۱- التزام دینی ۲- ادب ورزی دینی</p>	<p>۱- تلاش برای آشنا شدن با احکام و آشنا کردن جامعه به آنها - اهتمام به پاسداری از احکام اسلام ۲- اهتمام به مودب بودن و ترویج ادب در جامعه</p>
<p style="text-align: center;">تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p style="text-align: center;">مفاهیم اساسی</p>	<p>- ولایت فقیه - انقلاب اسلامی و تمدن اسلامی - راه تحقق آرمان‌ها</p>	<p>- موقعیت انقلاب اسلامی در جهان معاصر - آرمان‌های جامعه اسلامی و تمدن اسلامی - نقش ولایت فقیه در تحقق آرمان‌های جامعه اسلامی و تمدنی اسلامی - مصادیق کارآمدی ولایت فقیه و نقش آن در تحقق آرمان‌ها - روحیه جهادی و ضرورت مشارکت فعال در برپایی اردوهای جهادی - هویت اردوی جهادی به مثابه تشکیلات مردم بنیاد و دینی - نقش اردوهای جهادی در تحقق آرمان‌های استقلال، آزادی، عدالت (سیاسی، اقتصادی، علمی و فرهنگی) و آرمان‌های تمدنی - نقش رابطه مسجد و مدرسه در برپایی اردوهای جهادی</p>
<p style="text-align: center;">تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p style="text-align: center;">مفاهیم اساسی</p>	<p>- تحلیل - مدیریت گروه - شبکه سازی - حل مسئله</p>	<p>- مهارت تحلیل موقعیت انقلاب اسلامی، تحولات منطقه‌ای و جهانی در چهارچوب تحولات تمدنی (تحلیل - حل مسئله) - مهارت تحلیل موقعیت نظام جمهوری اسلامی ایران و کارآمدی ولایت فقیه و نقش آنها در پیشرفت کشور در راستای آرمان‌ها (تحلیل - حل مسئله) - مهارت مدیریت گروه جهادی (کار گروهی) - مهارت شبکه سازی و یافتن دوستان و همسالان هم عقیده و هدف و دارای انگیزه برای کار جهادی (شبکه‌سازی)</p>
<p style="text-align: center;">تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p style="text-align: center;">ارزش‌های اساسی</p>	<p>- فعالیت دینی در راستای تحقق آرمان‌ها</p>	<p>- اهتمام به کارگروهی جهادی در راستای آرمان‌های انقلاب اسلامی و منافع عام جامعه - اهتمام به تشکل سازی دینی در راستای کمک به نظام اسلامی در راستای آرمان‌ها و رفع محرومیت‌ها از جامعه اسلامی - استکمال جمعی ملت ایران در مسیر آرمان‌های توحیدی</p>

چالش‌های دین و دینداری	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>– زندگی دیندارانه – چالش‌های دین و دینداری – رابطه دین و علم مدرن</p>	<p>– راه‌حل‌های دینی – کاربردی در قبال چالش‌های دین و دینداری – چالش‌ها دین و دینداری ناشی از مواجهه با فضای مجازی، عقلانیت‌های متکثر و ادیان مختلف – مواجهه آگاهانه با چالش‌های دین و دینداری در دنیای معاصر – بنیان‌های فلسفی ارزشی و فرهنگی علوم طبیعی و انسانی مدرن – رابطه دین با علم مدرن در مواجهه با ظرفیت‌ها و محدودیت‌های آن – ضرورت اندیشیدن به الگوهای بومی و تکامل یافته علم برآمده از تعامل حوزه‌های معرفتی و وحی، عقل، نقل و تجربه</p>
	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>– مهارت جرأت ورزی – مهارت نقادانه – مهارت تحلیل – مهارت حل مسئله</p>	<p>– مهارت جرأت ورزی و استقلال طلبی در مواجهه با فرهنگ مدرن مبتنی بر درک ظرفیت‌های غنی فرهنگ دینی – بومی (جرأت ورزی) – مهارت تحلیل مسائل معاصر ایران از زاویه مواجهه فرهنگ دینی با فرهنگ مدرن (تحلیل – حل مسئله) – مهارت نقادانه و فعالانه با چالش‌های دین و دینداری در دنیای معاصر (نقادی) – مهارت تحلیل چالش‌های دین و دینداری و حل مسائل مربوط به آن (تحلیل – حل مسئله) – مهارت بررسی رابطه دین و علم مدرن (حل مسئله)</p>
	<p>ارزش‌های اساسی</p>	<p>– کارآمدی دین در حل مسائل معاصر</p>	<p>– مواجهه ای فعالانه و آگاهانه با چالش‌های دین و دینداری و جستجوی راه‌های برون رفت – مسئولیت پذیری در قبال حفظ دین و دینداری خود و جامعه در دنیای معاصر</p>
شناخت حکیمانه هستی و انسان	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>– جهان هستی – حقیقت و هویت انسان – علم و معرفت – ارزش و سعادت (معنای زندگی)</p>	<p>– علم فلسفه، ساختار کلی مسائل، تاریخ تحولات و نسبت میان آن با علوم دیگر – اصالت وجود یا ماهیت – روابط تشکیکی در جهان هستی – انقسامات هستی به رابط و مستقل، واجب و ممکن، ذهنی و خارجی، علم و عالم و معلوم، واحد کثیر، ثابت متغیر، حادث و قدیم، علت و معلول، مادی و مجرد،... و احکام هر یک از آنها – هویت نفس انسانی، انواع نفس، تجرد نفس، اراده و اختیار نفس، تکامل نفس و سعادت نفس – مهم‌ترین مبانی فلسفی علوم تجربی، علوم انسانی و فناوری‌های برآمده از آنها – چیستی و معنای ارزش و سعادت – علم نافع برای سعادت – ابعاد و مراتب سعادت اجتماعی و نسبت نوع جامعه و حکومت با آن – فرآیند و چگونگی دست‌یافتن به سعادت، امکانات و توانمندی‌های انسان برای پیمودن مسیر (انواع قوا، دارایی‌ها و هدایت‌ها)؛ موانع و آفت‌ها (بیرونی و درونی) – ابعاد و مراتب ارزش‌ها (با در نظر داشتن نسبت میان ارزش‌های «بزراری و غایی»؛ «ثابت و متغیر» و «حقیقی و اعتباری»)</p>
	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>– استنتاج و استدلال – نقادانه و ارزیابی</p>	<p>– توانایی دسته‌بندی و سازمان‌دهی مفاهیم، دیدگاه‌ها، موجودات و پدیده‌ها بر اساس معیارهای مختلف و مقایسه آنها – توانایی تجزیه و تحلیل مفاهیم، دیدگاه‌ها، پدیده‌ها و رخدادها به اجزا و ابعاد مختلف – توانایی تشخیص مطالب، ادعاها و مفاهیم اصلی از مطالب، ادعاها و مفاهیم فرعی – توانایی تفکیک میان «امور یقینی»، «نظرات و سلیقه‌های شخصی»، «سخنان مشهور» و «دیدگاه‌های مستدل» – توانایی نتیجه گرفتن لوازم یک یا چند مفهوم، قضیه یا دیدگاه – توانایی ارزیابی تناسب و کفایت دلایل ارائه شده برای اثبات یک ادعا – توانایی بازنگری در فرآیند طی شده برای پاسخ به یک مسئله و اصلاح آن</p>

<p>– علاقمندی به تأمل و اندیشه ورزی درباره حقایق جهان هستی – انصاف فکری (مواجهه با دیدگاه‌ها بدون در نظر گرفتن منافع و احساسات) – آگاهی و التفات نسبت به محدودیت‌های شناختی و فکری خود – پرهیز از خودپسندی و خودمحوری در اندیشه‌ورزی؛ پذیرش دیدگاه‌های مبتنی بر استدلال و اذعان به نکات مثبت اندیشه‌های دیگران – مراقبه و خویش‌بانی معنوی</p>	<p>– حقیقت‌جویی – فروتنی فکری و علمی – صفای قلب (تهذیب نفس)</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>	
<p>– معنا و تعریف تفکر – انواع تفکر: استدلالی؛ سنجش‌گرانه (انتقادی)؛ ابداعی (خلاق)؛ عملی؛ باطن‌نگر (آیه‌ای) – عقل نظری و عقل عملی و نسبت آنها با تفکر و با دیگر قوا و مراتب وجودی انسان – مهم‌ترین فضایل و منش‌های فکری و نقش آنها در تحقق تفکر عاقلانه – ابزارهای تفکر – فرآیند و علل و عوامل تحقق یافتن افعال اختیاری انسان – مهم‌ترین معیارها و ملاحظات مورد نیاز برای تصمیم‌گیری – ناپسندی تقلید کورکورانه در برابر اهمیت تقلید عاقلانه – علم منطق، ساختار کلی مسائل آن و نسبت آن با علوم دیگر – چیهستی، انواع و اجزای تعریف منطقی – چیهستی و انواع استدلال (بر حسب صورت و ماده) و اقسام قضایای منطقی – برخی مغالطات در محورهای: مغالطات ادعای بدون استدلال؛ مغالطات پیش‌فرض نادرست؛ مغالطات صوری</p>	<p>– تفکر – عقل و تعقل – فضایل و منش‌های انسان – متفکر – تدبیر و تصمیم‌گیری حکیمانه – علم منطق</p>	<p>مفاهیم اساسی</p>	<p>تفکر عاقلانه</p>
<p>۱- مهارت درک پیام‌ها و مضامین اصلی و فرعی متن، کنایه‌ها و استعاره‌ها – مهارت تفسیر، توضیح و بازپردازی یک متن، پدیده، رخداد و مانند آن – مهارت پرسشگری – مهارت استفاده از واژه‌ها و جملات واضح، دقیق و به جا – مهارت رعایت نوبت، ادب و احترام در گفتگوهای گروهی – مهارت مهار هیجان‌های شخصی در هنگام تفکر و تأمل شخصی و همچنین گفت‌وگو با دیگری – مهارت همدلی در فهم دیدگاه دیگری ۲- مهارت کشف، جمع‌آوری و بازیابی معلومات – مهارت دسته‌بندی و سازمان‌دهی مفاهیم، موجودات، پدیده‌ها و ... و مقایسه آنها – مهارت تشخیص انواع روابط میان مفاهیم، دیدگاه‌ها، پدیده‌ها و رخدادها – مهارت تجزیه و تحلیل مفاهیم، دیدگاه‌ها، پدیده‌ها و رخدادها به اجزا و ابعاد مختلف – مهارت اولویت‌گذاری میان گزینه‌های مختلف عملی بر اساس معیارهای متنوع – مهارت استنباط / استنتاج لوازم ۳- مهارت تعمیم دادن یک مفهوم یا حکم کلی به مصادیق (مصادق‌یابی) – مهارت گسترش یک ایده، داستان، متن، اثر هنری یا ساختنی نیمه کاره – مهارت طرح فرضیه درباره چگونگی عملکرد اشیا یا تبیین پدیده‌ها و رخدادها – مهارت ترکیب معلومات، ایده‌ها، اشیا، واژه‌ها و جمله‌ها با اجزای مختلف برای ساختن یک نتیجه، اثر یا محصول جدید – مهارت طرح پیشنهادهای بدیع و غیر تکراری درباره چگونگی انجام متفاوت یک فعالیت یا اصلاح یک وضعیت ناخوشایند</p>	<p>۱- فهم، تفهیم و تفاهم ۲- کسب، سازماندهی و پردازش معلومات ۳- ترکیب، توسعه و ابداع ۴- نقادی و ارزیابی ۵- دقت و تمرکز</p>	<p>مهارت‌های اساسی</p>	<p>تفکر عاقلانه</p>

<p>فکر عاقلانه</p>			<p>۴- مهارت کشف لوازم یک قضیه یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد - مهارت تفکیک میان «امور یقینی»، «نظرات و سلیقه‌های شخصی»، «سخنان مشهور» و «دیدگاه‌های مستدل» - مهارت تشخیص انسجام منطقی و عدم تناقض درونی مجموعه مشخصی از معلومات - مهارت ارزیابی تناسب و کفایت دلایل ارائه شده برای اثبات یک ادعا یا اتخاذ یک تصمیم - مهارت بازنگری در فرآیند طی شده برای پاسخ به یک مسئله یا اتخاذ یک تصمیم و اصلاح آن ۵- مهارت توجه مستمر به یک موضوع، یا مسئله برای یک بازه زمانی متناسب با سن دانش آموز - مهارت منصرف کردن ذهن از افکار مزاحم (خطورات ذهنی) و عطف توجه به موضوع یا مسئله اصلی</p>
<p>فکر عاقلانه</p>	<p>ارزش‌های اساسی</p>	<p>۱- کنجکاوی و جستجوگری ۲- حقیقت‌جویی و صداقت ۳- فروتنی فکری و علمی ۴- پشتکار و تلاش‌گری فکری ۵- فضیلت حکمت ۶- صفای قلب (تهذیب نفس)</p>	<p>۱- علاقه‌مندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخدادهای محیط پیرامون خود - علاقه‌مندی به تجربه کردن کارهای جدید و آشنا شدن با مطالب، ایده‌ها، ساختارها و محیط‌های ناشناخته - علاقه‌مندی نسبت به پرسشگری بدون خجالت و ترس - علاقه‌مندی نسبت به مطالعه و پژوهش ۲- شجاعت و اعتماد به نفس در اظهار نظر - پذیرفتن اشتباهات خود و آمادگی برای تصحیح آنها - پرهیز از گفت‌وگو و پرسش‌گری به هدف اثبات ناآگاهی دیگری، تحقیر دیگری و اثبات برتری خود - پرهیز از تحریف و دستکاری عمدی اطلاعات و معلومات - انصاف فکری (مواجهه با دیدگاه‌ها بدون در نظر گرفتن منافع و احساسات) ۳- آگاهی و التفات نسبت به محدودیت‌های شناختی و فکری خود - پرهیز از ادعای دانایی نسبت به فراتر از دانش واقعی خود - پرهیز از خودپسندی و خودمحوری در اندیشه‌ورزی و تصمیم‌گیری ۴- دوری از تنبلی و راحت‌طلبی فکری - داشتن حوصله و انگیزه کافی برای درگیر شدن با موضوعات و مسائل مورد علاقه - خستگی‌ناپذیری در مسیر یافتن پاسخ پرسش‌ها و حل مسئله‌ها - بلندهمتی در اندیشه‌ورزی و کسب دانش - شهامت و جرأت فکری و پرهیز از خودکم‌بینی فکری ۵- پرهیز از به‌کارگیری تفکر برای مقاصد / درباره امور ناپسند (ضد ارزش) و پست و بیبوده (بی ارزش) - پرهیز از تدبیر امور شخصی و اجتماعی بر اساس خیال‌بافی، اوهام و نگاه سطحی و صرفاً حیوانی به زندگی - استفاده به‌جا و به‌اندازه (به دور از افراط و تفریط) از تفکر برای حل مسائل زندگی ۶- احساس پشیمانی نسبت به لغزش‌های اخلاقی و توبه از آنها - مراقبه و خویش‌بانی معنوی - احساس حضور در محضر خداوند</p>

راهبردهای تربیت و

یادگیری

راهنماهای تربیت و یادگیری حوزه حکمت و معارف می‌توانند بسترهای لازم را برای تحقق اهداف برنامه درسی این حوزه در راستای شکوفایی فطرت، دستیابی به مراتبی از حیات طیبه، تعامل فعال و آگاهانه یادگیرنده با محیط‌های متنوع یادگیری، اصلاح مداوم دیدگاه دانش آموز نسبت به ارتباط با خود، خداوند، دیگران و مخلوقات را تدارک ببینند.

برای تحقق این مهم راهنماهای تربیت و یادگیری این حوزه، متأثر از معیارهای زیر انتخاب خواهند شد:
 - فراهم کننده امکان درک و تفسیری الهی از پدیده‌ها بر اساس تفکر، حکمت و معارف الهی در موقعیت‌های مختلف زندگی؛

- فراهم کننده امکان آراستن وجود دانش آموز به فضائل اخلاقی و پیراستن آن از رذائل اخلاقی؛
 - فراهم کننده امکان تصمیم‌گیری درست و حل مسئله بر اساس تفکر، حکمت و معارف الهی در موقعیت‌های مختلف زندگی؛

- فراهم کننده زمینه‌های خودآنگیزی در دانش آموزان برای کاوشگری مداوم در راستای درک درست، یافتن پاسخ و حل مسائل نظری و عملی خود؛

- فراهم کننده زمینه‌های لازم برای تعامل و گفت و گوهای متفکرانه و مداوم دانش آموز با همسالان، معلم و متفکران جامعه، در راستای حل مسائل نظری و عملی خود، خصوصاً مسائل زمانه و چالش‌های دین و دینداری در دنیای معاصر؛

- فراهم کننده زمینه‌های بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی و استفاده از آن‌ها در راستای تحقق اهداف، تفکر، حکمت و معارف الهی.

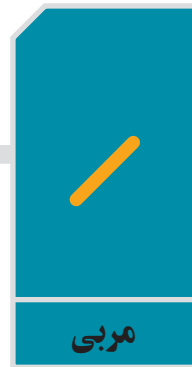
جدول راهبردهای تربیت و یادگیری حوزه

دوره‌ها				روش‌ها و فنون	راهبردها
متوسطه دوم	متوسطه اول	ابتدایی دوم	ابتدایی اول		
*	*	*	-	پروژه، تحقیق و پژوهش	توسعه توانایی‌های خودراهبری متربیان
*	*	*	*	نمایش و فیلم	
*	*	*	*	ایفای نقش	
*	*	*	*	بدیعه پردازی	توسعه مهارت‌های تفکر و رشد فرایندهای ذهنی (پرورش استقلال عقلانی)
*	*	*	*	دریافت مفهوم	
*	*	*	*	بارش مغزی	
*	*	*	*	بحث گروهی	توسعه مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی (کنش و تغییر اجتماعی)
*	*	*	*	ایفای نقش	
*	*	*	*	کاوش گروهی	
*	*	*	*	خودشکوفایی	توسعه و رشد عزت نفس و خودباوری
*	*	*	*	کاهش اضطراب	
*	*	*	*	توسعه مفهوم مثبت از خویشتن	
*	*	*	*	سخنرانی	انتقال دانش و فرهنگ
*	*	*	*	توضیحی	
*	*	*	*	فراگیری مفهوم	
*	*	*	*	حل مسئله	ارتقای مهارت‌های حل مسئله، تصمیم‌گیری، نقد و جست‌وجوگری
*	*	*	*	مباحثه گروهی	
*	*	*	*	پرسش و پاسخ	
*	*	*	*	اسوه سازی	توسعه مهارت‌های عملی و پیش‌نیازهای آن
*	*	*	-	تمرین و ممارست	
*	*	-	-	یادآوری و تذکر	

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

میری

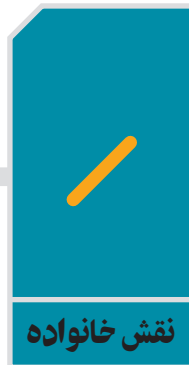

شایستگی‌های معلم به دو دسته حرفه‌ای و تخصصی تقسیم می‌شوند. شایستگی‌های اختصاصی معلم مجموعه از صفات و توانمندی‌هایی است که معلمان برای هدایت دانش‌آموزان در راستای درک و اصلاح مداوم موقعیت آنها، مبتنی بر برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف باید دارا باشند. شایستگی‌های مذکور در جدول زیر نگاشته شده است.

جدول صلاحیت‌های معلم

نوع صلاحیت	صلاحیت‌های معلمان
صلاحیت‌های تخصصی معلمان	<p>– به تعلیم و تربیت اسلامی، مبانی و فلسفه آن آشنایی کافی داشته باشد.</p> <p>– به میزان مورد نیاز برای آموزش و تربیت تفکر، حکمت و معارف الهی به دانش‌آموزان، به دانش‌هایی که در تبیین حکمت و معارف الهی نقش دارند همچون دانش تفسیر قرآن، فلسفه اسلامی، کلام اسلامی، اخلاق، فقه، منطق و مباحث مربوط به منش‌ها و مهارت‌های فکری آشنایی داشته باشد.</p> <p>– بتواند به دانش‌آموزان در اتخاذ رویکرد تفکر روشمند (تفکر دینی برآمده از تعامل حوزه‌های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه) در حل مسائل مختلف نظری و عملی، در ساحت‌های سه‌گانه فردی، خانوادگی و اجتماعی کمک رساند.</p> <p>– دارای تخصص‌های لازم برای پرورش مهارت‌های مورد نظر برنامه درسی حکمت و معارف الهی در دانش‌آموزان، اعم از مهارت‌های حکمت، مهارت‌های معارف، مهارت‌های تفکر، باشد.</p> <p>– چالش‌های دین و دینداری در دوران معاصر را به خوبی بشناسد و دانش‌آموزان را در راستای فائق آمدن بر چالش‌ها هدایت کند.</p> <p>– به اندازه مورد نیاز به فلسفه علوم انسانی، فلسفه علوم تجربی و مناسبات دین با علوم انسانی و تجربی آگاهی داشته باشد.</p> <p>– دارای تخصص‌های لازم برای آموزش و تربیت مبتنی بر تفکر، حکمت و معارف الهی باشد.</p> <p>– بتواند از روش‌های ارزشیابی گوناگون متناسب با آموزه‌های دینی در تحقق اهداف برنامه درسی حکمت و معارف الهی (خصوصاً در ارزشیابی مقولات اخلاقی، ایمانی و رویکرد تفکر دینی) استفاده کند.</p> <p>– دلالت‌های حکمت و معارف الهی را در نسبت با سایر دروس و محتوای آموزشی دانش‌آموزان، بداند و بتواند آنها را به دانش‌آموزان آموزش دهد.</p> <p>– به تدریس دروس معارف اسلامی، فلسفه، منطق و پرورش تفکر علاقه‌مند باشد.</p> <p>– پیش، حین و پس از تدریس یا فعالیت آموزشی و پرورشی، درباره‌ی موقعیت تربیتی و چگونگی بهبود ارتقای آن تأمل و اندیشه کند.</p>

خانواده

در متون دینی، خانواده تکلیف و نقشی اساسی در زمینه سازی برای رشد و تربیت دینی فرزندان بر عهده دارد؛ از این رو هماهنگی نظام آموزش و پرورش و خانواده در طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی یک ضرورت بی بدیل است تا جایی که بدون این هماهنگی شایستگی‌ها و اهداف مورد نظر نظام آموزش و پرورش امکان تحقق پیدا نخواهند کرد. از سوی دیگر نقش الگویی خانواده و تأثیر گذاری پایدار محیط و مناسبات خانوادگی، در فرایند تربیت انسان‌های متدین، حکیم و متفکر ضرورت در نظر گرفتن خانواده در فرایند تعلیم و تربیت را دو چندان می‌سازد. بر این پایه در جدول زیر به انحاء نقش خانواده در طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی حوزه حکمت و معارف اسلامی اشاره می‌شود.

جدول بسترها و راهکارهای مشارکت خانواده در برنامه درسی حوزه حکمت و معارف اسلامی

راهکارهای مشارکت خانواده	بسترهای مشارکت خانواده
<p>– از طریق عضویت در شورای برنامه‌ریزی درسی حوزه حکمت و معارف اسلامی، در راستای طراحی برنامه درسی این حوزه گام بر می‌دارد.</p> <p>– در سنجش نیازها، مسائل و چالش‌های تربیت فکری، دینی و حکمی دانش‌آموزان، خصوصاً نیازها، مسائل و چالش‌های معاصر آنان به طراحان برنامه درسی کمک می‌کند.</p> <p>– در تشخیص اهداف، محتوا (اعم از مفاهیم، مهارت‌ها، ارزش‌های و استانداردهای آنان) و دیگر عناصر برنامه درسی در قلمرو تفکر، حکمت و معارف الهی با طراحان برنامه درسی همکاری می‌کند.</p> <p>– در طراحی بسته‌های تربیت و یادگیری متناسب با دانش‌آموزان در دوره‌ها و پایه‌های مختلف تحصیلی، مشارکت می‌کند.</p> <p>– حسب اقتضائات برنامه بوم که متناظر با نیازهای بومی، محلی و خانوادگی دانش‌آموزان است، در تعیین اهداف، محتوا و دیگر اجزای برنامه درسی بوم، حکمت و معارف اسلامی همیاری می‌کند.</p> <p>– در تنظیم بخش‌های غیر تجویزی برنامه درسی حکمت و معارف اسلامی به طراحان برنامه کمک می‌کند.</p>	طراحی برنامه درسی

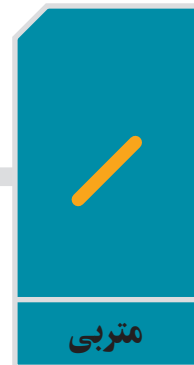

<p>– از طریق فراهم کردن فرصت‌های تربیت و یادگیری در زمینه تفکر، حکمت و معارف اسلامی، گسترش و تنوع دادن به محیط‌های یادگیری و زمینه سازی برای تجارب تربیتی جدید برای فرزندان خود، به تحقق گسترده تر و عمیق تر اهداف برنامه‌ی درسی این حوزه کمک می‌کند.</p> <p>– از طریق ترویج برنامه درسی برای دیگر خانواده و آحاد جامعه، در اجرای برنامه نقش ایفا کند.</p> <p>– از طریق گفت و گو، همفکری و همدلی با فرزندان و مشاوره دادن به آنها و سایر دانش آموزان و حمایت‌های عاطفی از آنها در راستای اجرای برنامه درسی، بخشی از نقش مجریان برنامه درسی حکمت و معارف اسلامی بر عهده می‌گیرد.</p> <p>– از طریق آشنا شدن با اهداف و محتوای برنامه درسی حکمت و معارف اسلامی (اعم از مفاهیم، مهارت‌ها، ارزش‌ها و استانداردها)، روش‌های یاددهی و یادگیری، شایستگی‌های مربی و متربی، شیوه‌های ارزشیابی و استانداردهایی که باید مورد ارزشیابی قرار گیرند، نقش یادگیرنده برنامه درسی را بر عهده می‌گیرد و از آن پس با ایفای نقش یاددهنده برنامه درسی در محیط خانه می‌تواند برنامه درسی این حوزه برای فرزندان خود اجرایی کند.</p> <p>– از طریق مجال دادن به فرزندان خود برای اجرای بخش‌هایی از برنامه درسی حکمت و معارف اسلامی در محیط خانه، زمینه‌های اجرایی شدن برنامه درسی را فراهم می‌کند.</p> <p>– از طریق کمک به فرزندان در انجام تکالیف محول شده به آنان، در راستای اجرایی کردن برنامه درسی گام بر می‌دارد.</p> <p>– از طریق ایجاد بسترهای رشد مهارت‌های تفکری، رشد تفکر دینی، رشد تربیت دینی خصوصاً در زمینه فضائل اخلاقی و آداب دینی، گفت و گوهای تحلیلی چالش‌های دین و دینداری، همچنین گفت و گوهای تحلیلی در زمینه‌های پرورش دهنده‌ی تفکر و اندیشه ورزی و ... بسترهای اجرای برنامه درسی در حق فرزندان خود را ایجاد می‌کند.</p> <p>– از طریق فراهم کردن تجهیزات و امکانات لازم برای ارتقای آموزش و تربیت دینی فرزندان، به اجرایی کردن برنامه درسی این حوزه کمک می‌رساند.</p> <p>– از طریق کمک به مدیران و معلمان مدرسه در اجرایی کردن برنامه بوم حکمت و معارف اسلامی مشارکت می‌کند.</p>	اجرای برنامه درسی
<p>– نقش ارزشیابانه خود نسبت به پیشرفت تحصیلی فرزندش را به درستی درک می‌کند و از طریق شیوه‌های مختلف ارزشیابی با رویکرد مستمر، میزان تحقق اهداف برنامه درسی حکمت و معارف اسلامی را می‌سنجد.</p> <p>– از طریق ارتباط مستمر با معلمان و در اختیار گذاشتن ارزشیابی‌های خود از فرزندانش، به ارزشیابی معلمان کمک کرده، از این طریق در راستای ارتقای سطح آموزشی و تربیتی فرزند خود گام بر می‌دارد.</p> <p>– از طریق در اختیار قرار دادن ارزشیابی خود به فرزندانش، به آنها کمک می‌کند ارزشیابی دقیق تر و واقع بینانه تر از میزان پیشرفت تحصیلی خود داشته باشند.</p> <p>– از طریق رصد میزان تحقق اهداف برنامه درسی حوزه حکمت و معارف اسلامی در محیط مدرسه، ارزشیابی خود از برنامه درسی این حوزه را در اختیار شورای برنامه ریزی درسی این حوزه قرار می‌دهد.</p> <p>– با بررسی و ارزیابی دقیق از بسته‌های یادگیری و در اختیار قرار دادن ارزیابی خود به شورای برنامه ریزی حوزه حکمت و معارف اسلامی، به ارزشیابی واقع بینانه آن شورا از بسته‌های تربیت و یادگیری کمک می‌رساند.</p>	ارزشیابی برنامه درسی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مترسی

حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف متربیان را انسان‌هایی می‌داند که می‌توانند نقش شکوفا کننده فطرت خویشتن، تحلیل‌گر و آگاهی‌بخش به مسائل زمانه، متفکر و جستجوگر برای یافتن راه حل مسائل نظری و عملی بر اساس حکمت و معارف الهی، مسئولیت‌پذیر در قبال موقعیت‌های محلی ملی و جهانی، مراقب مداوم، خودمهارگر و تلاشگر برای اصلاح محیط‌های کلاسی - خانوادگی و اجتماعی، فعال و خلاق در عرصه یادگیری و به کارگیری آموخته‌ها باشند.

بر این پایه نقش متربی در سه مرحله طراحی و تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی این حوزه از قرار زیر است:

نقش متربی در حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی

تصمیم‌گیری در راستای اصلاح مداوم موقعیت	درک موقعیت	نقش متربی برنامه‌ریزی
<p>- به طور مستمر مسائل، نیازها، توانایی و علائق متربیان در زمینه‌های تفکر، حکمت و معارف الهی را به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، مولفان و معلمان این حوزه انتقال می‌دهد.</p> <p>- از طریق عضویت، شرکت فعال در جلسات شورای برنامه‌ریزی درسی این حوزه و ارائه نظرات کارشناسی در زمینه طراحی برنامه درسی و تصویب آن در شورا، در طراحی برنامه درسی این حوزه مشارکت می‌کند.</p> <p>- از طریق بررسی و ارزیابی مستمر بسته‌های تربیت و یادگیری و پیدا کردن نقاط قوت و ضعف آنها، این حوزه را در طراحی مناسب و عاری از نقص بسته‌ها کمک می‌رساند.</p>	<p>- در تشخیص مسائل نظری و عملی (اعم از مسائل تفکر، حکمت و معارف الهی) این حوزه و متناسب با آن انتظارات متربیان از برنامه درسی این حوزه، به طراحان برنامه درسی کمک می‌رساند.</p> <p>- برای طراحی و تدوین برنامه درسی این حوزه، با تیم طراح همکاری می‌کند.</p> <p>- در راستای طراحی کتاب، بسته‌های تربیت و یادگیری این حوزه، با طراحان همکاری می‌کند.</p>	<p>طراحی و تدوین</p>

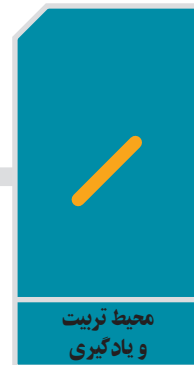
<p>- نقش مؤثر و فعال خود در فرایند یاددهی و یادگیری و تربیت‌های مورد نظر برنامه درسی این حوزه را می‌شناسد و آنرا به اجرامی گذارد.</p> <p>- از طریق ارتباط اثربخش و همکاری با معلمان، مسئولان مدرسه، دیگر متریبیان و خانواده‌ها به ارتقاء سطح آموزش محتوا و تربیت مورد نظر برنامه درسی این کمک می‌رساند.</p> <p>- از طریق همفکری و همکاری با معجزیان برنامه درسی و پیدا کردن بهترین راهکارهای اجرای برنامه درسی، در فرایند اجرا نقش مؤثری ایفاء می‌کند.</p> <p>- در راستای ارتقاء و توسعه محیط یادگیری در مدرسه و خانه اقدامات مؤثری انجام می‌دهد.</p> <p>- با به کارگیری آموخته‌های خود در عینیت‌های واقعی زندگی، نمونه ای عینی نیل به اهداف برنامه درسی را به نمایش می‌گذارد.</p>	<p>- نقش مؤثر و فعال خود در فرایند یاددهی و یادگیری و تربیت‌های مورد نظر برنامه درسی این حوزه را می‌شناسد و آنرا به اجرامی گذارد.</p> <p>- از طریق ارتباط اثربخش و همکاری با معلمان، مسئولان مدرسه، دیگر متریبیان و خانواده‌ها به ارتقاء سطح آموزش محتوا و تربیت مورد نظر برنامه درسی این کمک می‌رساند.</p> <p>- از طریق همفکری و همکاری با معجزیان برنامه درسی و پیدا کردن بهترین راهکارهای اجرای برنامه درسی، در فرایند اجرا نقش مؤثری ایفاء می‌کند.</p> <p>- در راستای ارتقاء و توسعه محیط یادگیری در مدرسه و خانه اقدامات مؤثری انجام می‌دهد.</p> <p>- با به کارگیری آموخته‌های خود در عینیت‌های واقعی زندگی، نمونه ای عینی نیل به اهداف برنامه درسی را به نمایش می‌گذارد.</p>	<p>آ</p>
<p>- تلاش می‌کند با ارزیابی مستمر از خود و سایر متریبیان، تحقق شایستگی‌های مورد انتظار برنامه درسی این حوزه را بررسی کرده و میزان تحقق اهداف برنامه درسی، نقاط ضعف، عوامل و موانع تحقق اهداف برنامه درسی را تشخیص داده و برطرف نماید.</p> <p>- ارزیابی‌های خود دربارهٔ میزان موفقیت برنامه درسی اجرا شده در کلاس، محیط مدرسه و خانه را به معلمان، مدیران و اولیاء انتقال داده و از طریق کمک به برطرف شدن نقاط ضعف فرایند اجرا شده و تقویت نقاط قوت آن، به بهبود اجرای برنامه درسی در محیط‌های یادگیری کمک رساند.</p> <p>- با بررسی و ارزیابی بسته‌های یادگیری تولید شده در این حوزه، نقاط قوت و ضعف آنها را تشخیص داده و تشخیص خود را به شورای برنامه ریزی این حوزه انتقال می‌دهد.</p> <p>- تلاش می‌کند ارزیابی‌های خود از اجرای برنامه درسی این حوزه را به شورای برنامه ریزی انتقال داده و از طریق نظرات خود و دیگر اعضاء شورا به بهبود برنامه درسی این حوزه کمک رساند.</p>	<p>- تلاش می‌کند با ارزیابی مستمر از خود و سایر متریبیان، تحقق شایستگی‌های مورد انتظار برنامه درسی این حوزه را بررسی کرده و میزان تحقق اهداف برنامه درسی، نقاط ضعف، عوامل و موانع تحقق اهداف برنامه درسی را تشخیص داده و برطرف نماید.</p> <p>- ارزیابی‌های خود دربارهٔ میزان موفقیت برنامه درسی اجرا شده در کلاس، محیط مدرسه و خانه را به معلمان، مدیران و اولیاء انتقال داده و از طریق کمک به برطرف شدن نقاط ضعف فرایند اجرا شده و تقویت نقاط قوت آن، به بهبود اجرای برنامه درسی در محیط‌های یادگیری کمک رساند.</p> <p>- با بررسی و ارزیابی بسته‌های یادگیری تولید شده در این حوزه، نقاط قوت و ضعف آنها را تشخیص داده و تشخیص خود را به شورای برنامه ریزی این حوزه انتقال می‌دهد.</p> <p>- تلاش می‌کند ارزیابی‌های خود از اجرای برنامه درسی این حوزه را به شورای برنامه ریزی انتقال داده و از طریق نظرات خود و دیگر اعضاء شورا به بهبود برنامه درسی این حوزه کمک رساند.</p>	<p>ارزشیابی برنامه درسی</p>

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

محیط تربیت و

یادگیری

۱- مکان و فضا

مدرسه و خانه از مهم‌ترین مکان‌ها و فضاهای مربوط به فرایند تربیت رسمی و عمومی کشور برای حوزه حکمت و معارف اسلامی هستند. باید توجه داشته باشیم که مدرسه و خانه به ساختاری فیزیکی محدود نشوند، بلکه این دو ترکیبی پیچیده از مکان، جو و روابط انسانی و فرهنگی میان افراد حاضر در آن هستند.

مدرسه و خانه علی‌رغم اینکه از محیط مادی و فیزیکی برخوردار هستند، اما بسیار مهم‌تر از آن درهم آمیخته با عناصر ارزشی، هنجاری و فرهنگی می‌باشند، تا جایی که این عناصر تنظیم‌کننده نوع روابط و معادلات حاکم بر مدرسه و خانه بوده و به اصطلاح سازنده جو و فضای آن هستند.

آنچه که اهمیت مدرسه و خانه را به مثابه محیط‌های تربیت و یادگیری مضاعف می‌کند این است که این دو محیط‌هایی اجتماعی (خانواده به مثابه اجتماعی کوچک) هستند مشتمل بر مجموعه‌ای از افراد دارای روابط متأثر از اخلاقیات و آداب، که تربیت افراد حاضر در محیط را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهند.

علاوه بر این مکان‌هایی که اساساً ماهیتی دینی دارند، بلکه هر مکانی که بستری برای عبادت فردی و اجتماعی در زمینه‌های نظامی، اقتصادی، فرهنگی و علمی باشد، می‌توانند محیط‌هایی برای تحقق اهداف برنامه درسی حوزه حکمت و معارف باشند.

بر پایه توضیحی که از مصادیق محیط‌های تربیت و یادگیری متناسب با برنامه درسی حکمت و معارف اسلامی بیان شد، مهم‌ترین ویژگی محیطی که می‌تواند بسترهای لازم برای تربیت و یادگیری این حوزه ایجاد کند، عبارتست از محیط متأثر از حاکمیت ارزش‌ها و فرهنگ دینی، برانگیزاننده تعقل و تفکر، برانگیزاننده فطرت و گرایش‌های معنوی، برانگیزاننده فعالیت‌های جمعی - عبادی - جهادی، برانگیزاننده قدرت تصمیم‌گیری مبتنی بر حکمت و اخلاق دینی، برانگیزاننده بصیرت‌های دانش‌آموز در مواجهه با چالش‌ها و مسائل معاصر، برانگیزاننده شادی و نشاط دوره زندگی دانش‌آموز باشد.

علاوه بر این محیط تربیت و یادگیری این حوزه باید مطابق با معماری اسلامی، پژوهش محوری، متناسب با ویژگی‌های سنی - جنسیتی - جسمی و روانی دانش‌آموزان، مجهز به کتابخانه که دارای منابع مربوط به قلمرو تفکر - حکمت و معارف اسلامی، دارای نمازخانه یا مسجد، دارای سالن اجتماعات، اتاق مشاوره، اتاق تشکل‌ها خصوصاً تشکل‌های دینی مردم بنیاد همچون تشکل اردوهای جهادی، دارای زمین بازی و ورزش، دارای

استانداردهای زیست محیطی - ایمنی - بهداشتی - روان شناختی، دارای عناصر زیبایی بخش و نشاط آور، بدور از آلودگی های صوتی و هوازی، متناسب با عدم اختلاط جنسیتی و ... باشد.

۲- وسایل و تجهیزات

برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف نیازمند برای نیل به اهداف و استانداردهای برنامه درسی خود، نیازمند به وسایل و تجهیزاتی از این قبیل است: کتابخانه مناسب و مجهز به منابع مربوط به قلمرو مهارت های تفکر - حکمت - معارف اسلامی، مجهز به فضایی که بتوان کارهای گروهی و مشارکتی را در آن انجام داد، مجهز به تجهیزات و فناوری های آموزشی مورد نیاز برای اجرای برنامه درسی به شکل حقیقی یا مجازی، دارای آرشیو مناسب از بسته های یادگیری متناسب با تحقق اهداف برنامه درسی این حوزه، برخوردار از واحد اطلاعات و منابع الکترونیکی (مانند کتابخانه دیجیتال و کارگاه رایانه، اتصال به شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات)

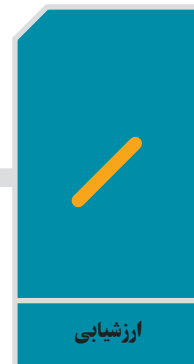
۳- فناوری ها

ابزارهای مورد نیاز برنامه درسی این حوزه عبارتند از: بُرد هوشمند، قلم های چندرسانه ای، پنل هوشمند، ویدئوپروژکتور، بلندگو، رایانه، لپ تاپ، دوربین، تبلت، میکروفن، هدست، چاپگر، اسکنر، LED و LCD تعاملی بزرگ، شبکه و ...

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

ارزشیابی

ارزشیابی بخشی از فرایند یادگیری است که در مراحل مختلف آن جاری می‌شود و معلم و دانش‌آموز به‌طور مرتب با آن درگیرند و از یک سو میزان تحقق اهداف را می‌سنجد، و از سوی دیگر به تحقق آن اهداف کمک می‌رساند و دانش‌آموز را به فعالیت‌هایی سوق می‌دهد که او را در رسیدن به اهداف یاری می‌کنند.

بر این پایه ارزشیابی فرایند جمع‌آوری، تجزیه، تحلیل و تفسیر اطلاعات حاصل از به‌کارگیری ابزارهای گوناگون از ابعاد مختلف جریان یادگیری و اتخاذ تصمیمات مناسب آموزشی در جهت اصلاح روش تدریس و ارتقاء پایه تحصیلی یادگیرنده و هدایت این جریان به سوی تحقق بهتر اهداف یادگیری از طریق ارائه بازخوردهای توصیفی مفید و مؤثر است.

ارزشیابی ناظر به یکی از مهمترین ارکان برنامه درسی، یعنی استانداردهای تعیین شده است، بنابراین، ارزشیابی و روش‌های آن، باید ناظر و متناسب با استانداردها و انتظارات آموزشی تعیین گردد، به نحوی که امکان اندازه‌گیری و قضاوت صحیح درباره میزان تغییرات حاصل در دانش‌آموزان، در سه حیطه مفاهیم؛ مهارت‌ها و ارزش‌ها را ممکن سازد.

▲ اصول حاکم بر ارزشیابی

در ارزشیابی برنامه درسی حکمت و معارف اسلامی، اصولی خاص بر انتخاب شیوه‌ها و روش‌های ارزشیابی حاکم هستند که عبارتند از:

۱- شیوه‌های ارزشیابی، علاوه بر تأکید به نتیجه باید متناظر با فرایند یادگیری باشند؛ بنابراین از آنجا که ارزشیابی، بخش جدایی‌ناپذیر تدریس و یادگیری است، باید در شرایط واقعی آموزش، حین انجام فعالیت‌های آموزشی صورت گیرد و شرایط و موقعیت مصنوعی امتحان، نمی‌تواند مجال مناسبی برای بروز رفتارهای واقعی دانش‌آموزان باشد؛ ضمن آنکه چنین شرایطی می‌تواند تشویش و نگرانی زیادی در دانش‌آموزان بابت عملکردی که خواهند داشت و قضاوتی که در موردشان خواهد شد، به وجود آورد. در اینجا تمام فعالیت‌ها و پیشرفت‌های دانش‌آموزان و روندی که آنها طی می‌کنند تا به نتیجه برسند، دارای اهمیت است. هنگامی که ارزشیابی در طول فرایند همراه با تدریس اتفاق می‌افتد و هر لحظه همراه فرایند است، در نتیجه:

الف) معلم اطلاعات دقیق‌تری از دانش‌آموز و عملکرد وی دارد؛ لذا در طول فرایند، اشکالات دانش‌آموز را می‌شناسد و با اصلاح و بازبینی فرایند یاددهی یادگیری، درصدد رفع آن مشکلات تلاش می‌کند؛ به بیان دیگر،

مشکلات دانش آموزان به انتهای فرایند منتقل و موکول نمی شود.

ب) با بازخوردگیری از دانش آموزان، آنجا که اشکال به فرایند یادگیری و انتخاب محتوا و روش تدریس بازمی گردد، معلم با اصلاح محتوا یا روش تدریس درصدد اصلاح فرایند یاددهی-یادگیری برمی آید و بدینوسیله از نتایج آن برای برنامه ریزی رشد حرفه ای معلمان و بهبود برنامه درسی و نظام آموزشی استفاده می شود.

۲- در شیوه های ارزشیابی، استعدادها و توانمندی های فردی دانش آموزان می بایست مورد توجه قرار گرفته و معلم با تقویت این توانمندی ها، درصدد رفع اشکالات و نقاط ضعف دانش آموزان برمی آید. از این منظر در مقام ارزشیابی هر دانش آموز متناسب با ویژگی های فردی خود مورد توجه قرار گرفته و میزان پیشرفت هر دانش آموز با خودش مورد توجه قرار می گیرد. به بیان دیگر میزان پیشرفت هر دانش آموز متناسب با سعی و تلاش خود، با خودش مقایسه می شود؛ در حالیکه در ارزشیابی مبتنی بر نمره، دانش آموزان با یکدیگر مقایسه می شوند و این امر نه تنها موجب اضطراب میان دانش آموزان شده، بلکه میزان پیشرفت و موفقیت هر دانش آموز را به درستی نشان نمی دهد.

۳- در شیوه های ارزشیابی از آنجایی که به مجموعه اعمال، رفتار و مهارت های دانش آموزان نسبت به موضوع مورد یادگیری در مکان ها و زمان های گوناگون توجه می شود، از نظرات خود دانش آموزان (خود ارزیابی)، دیگر دانش آموزان (همسال سنجی) و والدین ایشان نیز باید بهره مند شد.

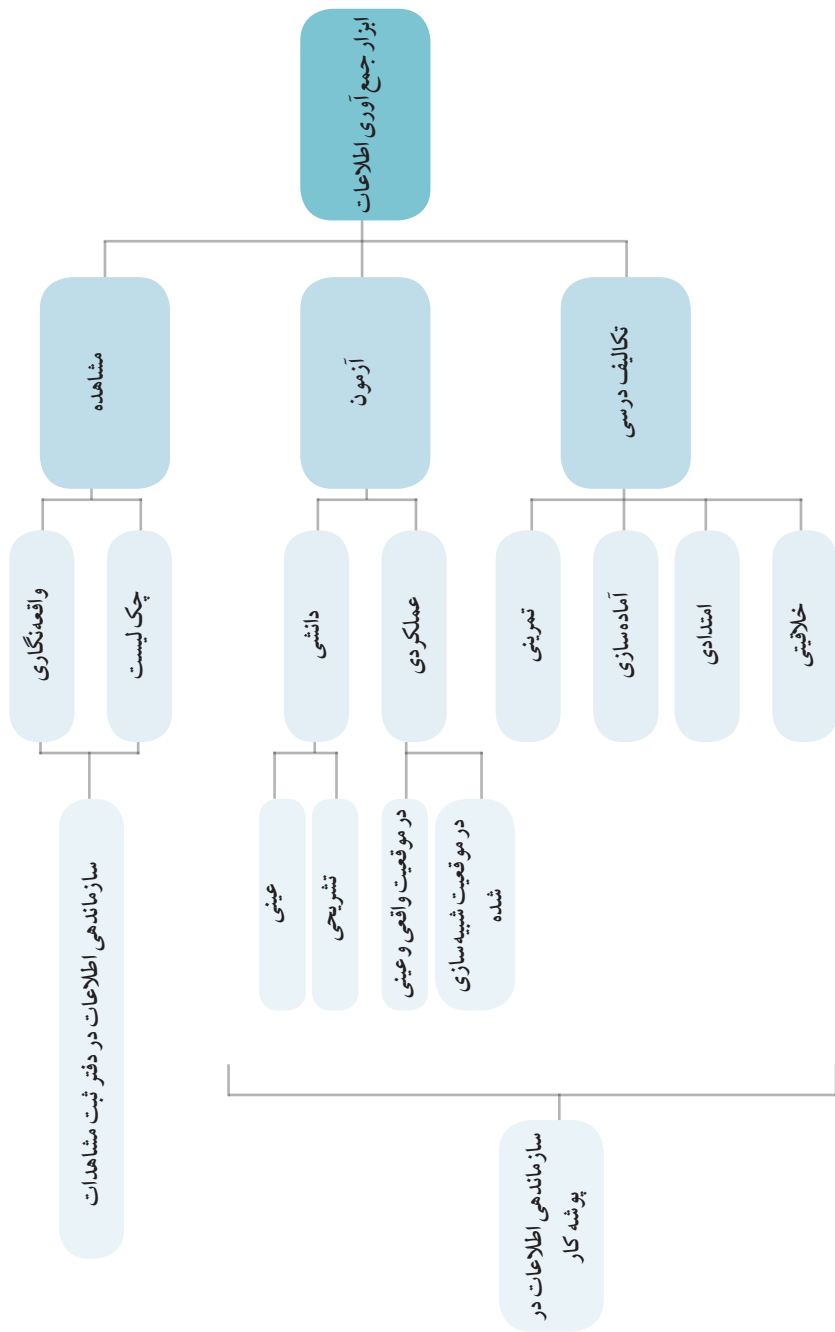
۴- شیوه های ارزشیابی، باید متناسب با استانداردها انتخاب شوند و اطلاعات لازم و مناسب را جمع آوری نمایند. بنابراین، ممکن است یک معلم برای یک درس، نیازمند استفاده از روش های مختلفی برای ارزیابی استانداردهای مختلف مدنظر برای آن درس باشد.

۵- ارزشیابی باید در هر پایه و دوره، جامع سه بخش مفاهیم، ارزش و مهارت بوده و یکی را بر دیگری ترجیح کامل ندهد؛ زیرا کسب شایستگی های مدنظر در هر پایه و دوره، منوط به کسب هر یک از سه بخش مذکور بوده و ترک برخی موارد، اهداف آموزشی یا تربیتی را کاملاً تأمین نخواهد کرد.

▲ ابزارهای جمع آوری اطلاعات

ابزار جمع آوری اطلاعات در ارزشیابی که عمدتاً با نگاه به ارزشیابی مستمر تدوین و ارائه شده است، در نمودار زیر قابل مشاهده است.

ابزار جمع آوری اطلاعات در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی که عمدتاً با نگاه به ارزشیابی مستمر تدوین و ارائه شده است، در نمودار زیر قابل مشاهده است. استفاده از انواع روش ها و ابزارها می تواند توانایی دانش آموزان، را در بهره گیری از شایستگی های پایه در موقعیت های مختلف، به صورت معنادار منعکس نماید. همچنین با ارائه شواهد متنوع و کافی، امکان قضاوت در خصوص سطح دستیابی دانش آموزان به اهداف برنامه درسی با سهولت بیشتری فراهم می آید.

استانداردهای ارزشیابی

استانداردهای برنامه درسی حوزه حکمت و معارف اسلامی که ارزشیابی میزان تحقق آنها، نشان دهنده میزان تحقق اهداف مورد نظر برنامه درسی این حوزه است، بدین ترتیب است:

جدول استانداردهای ارزشیابی دوره اول ابتدایی

ایده کلیدی	استانداردهای ارزشیابی
خداشناسی	<ul style="list-style-type: none"> - می‌تواند مظاهر ملموس مهربانی، دانایی و توانایی خداوند را تشخیص دهد. - با ساده‌ترین ادله وجود خدا آشناست. - ضمن تلاش برای حل مسائلی که برایش می‌داند که برای حصول موفقیت، باید به خدا تکیه کند. - می‌تواند خوبی‌های ملموس را به خداوند استناد دهد.
راهمناشناسی	<ul style="list-style-type: none"> - وحی را به مثابه یکی از منابع معرفت می‌شناسد. - برخی مظاهر ملموس محبت معصوم (ع) را می‌شناسد و رفتارهای متناسب با علاقه‌مندی به معصومان (ع) را از خود بروز می‌دهد. - با مظاهر ملموس اخلاق معصومان (ع) و اسوه‌های دینی آشنا شده و به الگوگیری از آنان علاقه‌مند می‌شود. - آیات ساده قرآن و برخی سخنان ساده معصومان (ع) را می‌شناسد و علاقه دارد به آنها عمل کند. - امام مهدی ع و ظهور او را می‌شناسد و به او علاقه‌مند است.
جهان‌شناسی	<ul style="list-style-type: none"> - با نسبت زندگی دنیوی و اخروی خود آشنا می‌شود. - با تأثیر اعمالش در زندگی اخروی آشنایی دارد. - از طریق تمثیل، وجود معاد را درک می‌کند.
خودشناسی	<ul style="list-style-type: none"> - توانایی‌های خود را می‌شناسد. - از خداوند با زبان کودکی اش، خواسته‌هایی می‌خواهد.
خودمهارگری و خودسازی	<ul style="list-style-type: none"> - برای کسب فضائل اخلاقی به بروز رفتارهای متناسب با فضائل و برای دفع رذائل اخلاقی به بروز رفتارهای متناسب با ترک رذائل روی می‌آورد. - با پاکیزگی نفسانی خود آشنایی دارد.

<p>احکام و آداب دینی</p>	<p>-ضمن دانستن احکام شرعی (مطرح شده در جدول محتوا) نسبت به انجام آنها اهتمام دارد. -آداب دینی خود را (مطرح شده در جدول محتوا) می‌شناسد و تلاش می‌کند آنها را به جا آورد.</p>
<p>تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p>-ضمن آشنایی ساده با آرمان‌های کشورش، به آنها احترام می‌گذارد. -با معنای جهاد و روحیه جهادی آشنایی دارد.</p>
<p>چالش‌های دین و دینداری</p>	<p>-با معنای استقلال فرهنگی آشنایی دارد. -ابتدایی‌ترین مصادیق آسیب‌های فضای مجازی را می‌شناسد. -می‌تواند برخی راه‌حل‌های کاربردی و ساده را در قبال مصادیق آسیب‌های فضای مجازی به کار گیرد. -از طریق برخی مصادیق علم، درکی ساده از معنای علم دارد.</p>
<p>شناخت حکیمانه هستی و انسانی</p>	<p>-رابطه تأثیر و تأثر میان موجودات مادی (در طبیعت و ساخته‌های بشری) را کشف کرده، به زبان ساده درباره آنها صحبت می‌کند. -مشخصات خود و دیگر انسان‌ها را فهرست کرده و با مقایسه آنها، مشخصات مشترک را از ویژگی‌های شخصی و صنفی تفکیک می‌کند. -توانایی‌ها و استعدادها را مختلف خود و اطرافیان را فهرست کرده و به زبان ساده درباره آنها صحبت می‌کند. -آثار برخی رفتارهای انسان‌ها بر محیط زیست و همچنین، تأثیرات محیط و عوامل طبیعی بر زندگی و رفتار انسان‌ها را در قالب نقاشی یا نمودار به تصویر می‌کشد. -درباره حواس پنج‌گانه و چیزهایی که می‌تواند با حواس پنج‌گانه آنها را احساس کند (کیفیات محسوس)، گزارش می‌دهد. -مثال‌ها و داستان‌هایی درباره اثرگذاری خلیقات، اعمال و عادت‌های افراد یا اجتماعات انسانی در تغییر زندگی آنها ذکر کرده، با دیگران درباره آنها گفت‌وگو می‌کند. -نسبت به کشف پدیده‌ها و رویدادهای محیط پیرامون خود حساس و علاقه‌مند است و درباره چیستی و عوامل پدید آمدن آنها کنجکاوی می‌کند.</p>
<p>تفکر عاقلانه</p>	<p>-درباره چیستی و چرایی پدیده‌های محیط پیرامون خود از طریق مشاهده، آزمایش و گفت‌وگو با دیگران به گردآوری اطلاعات، دسته‌بندی و تفسیر آنها می‌پردازد. -اشیاء، افراد و کلمات مختلف را بر اساس معیارهای مختلف، دسته‌بندی و با یکدیگر مقایسه می‌کند. -مصادیق یک حکم یا مفهوم کلی را شناسایی می‌کند. -کلمات، اشیا یا اجزای مختلف یک یا چند اثر هنری را برای ساختن یک اثر، محصول یا کاردستی جدید با یکدیگر ترکیب می‌کند. -یک ایده، داستان، اثر هنری یا کاردستی نیمه‌کاره را از مسیری غیر معمول و به صورت خلاقانه گسترش می‌دهد. -فرآیندی که برای پاسخ به یک مسئله، انجام یک کار یا تولید یک اثر طی کرده را بازنگری کرده و آن را اصلاح می‌کند یا بهبود می‌بخشد. -برای یک بازه زمانی متناسب با سن خود، روی یک موضوع یا مسئله تمرکز می‌کند. -قبل از یک انتخاب یا تصمیم‌گیری، درباره آن تأمل کرده و نظر همراه با دلایل دیگران را از آنها جویا می‌شود. -برای انجام شایسته یک کار خوب، به صورت فردی یا گروهی فکر و برنامه‌ریزی می‌کند.</p>

جدول استانداردهای ارزشیابی دوره دوم ابتدایی

استانداردهای ارزشیابی	ایده کلیدی
<p>می‌تواند مظاهر مهربانی، دانایی و توانایی خداوند را تشخیص دهد.</p> <p>می‌تواند دلایلی ساده بر خداوند و توحید او اقامه کند.</p> <p>ضمن تلاش برای حل مسائلیش برای حصول موفقیت به تکیه بر خداوند علاقه‌مند می‌شود.</p> <p>می‌تواند خوبی‌ها را به خداوند استناد دهد.</p> <p>از طریق به کارگیری تفکر ساده هدف خلقت خود را مورد بررسی قرار می‌دهد.</p> <p>از طریق به کارگیری تفکر ساده به جستجوی نقش ویژه خود در میان اطرافیان می‌پردازد.</p> <p>در راستای حل برخی مسائل خود، می‌تواند از اندیشه توحیدی نتیجه‌گیری کرده و راه حل‌هایی بیابد.</p>	خداشناسی
<p>می‌داند که در ساده‌ترین شکل تفکر دینی وحی در کنار تجربه یکی از منابع معرفت است.</p> <p>می‌تواند از طریق تفکر ساده (وحی در کنار تجربه) برای حل برخی مسائل خود استفاده کند.</p> <p>به دلایلی ابتدایی و ساده درباره ضرورت وجود معصوم (ع) و عصمت آن آگاهی دارد.</p> <p>برخی مظاهر ملموس مهربانی معصوم (ع) نسبت به خود را تشخیص داده و متقابلاً ارتباطی محبت‌آمیز با معصوم دارد.</p> <p>با سجایای اخلاقی معصومان (ع) و اسوه‌های دینی آشنا شده، در راستای حل مسائلیش از آنها الگو می‌گیرد.</p> <p>ضمن تدبر ساده در آیات قرآن و سخنان معصوم (ع)، تلاش می‌کند در موقعیت تصمیم و عمل از آنها استفاده کند.</p> <p>با سیمای اخلاقی امام مهدی ع و تصویری ابتدایی از حکومت جهانی اش آشنایی داشته، علاقه‌مند می‌شود برای تحقق آرمان‌های مهدوی (ع) گام‌هایی بردارد.</p>	راه‌مناشناسی
<p>از طریق تفکر ساده، نسبت دنیا و آخرت را سنجیده و بر اساس آن به عمران زندگی دنیوی خود، در راستای سعادت اخروی روی می‌آورد.</p> <p>برخی مظاهر ملموس سنت امتحان الهی در زندگی را می‌شناسد.</p> <p>زندگی اخروی اش را تابعی از اعمالش در زندگی دنیوی دانسته و به کسب سعادت اخروی علاقه‌مند می‌گردد.</p> <p>می‌تواند بر وجود و ضرورت معاد دلایلی ساده اقامه کند.</p>	جهان‌شناسی
<p>توانایی‌ها و خواسته‌های خود را می‌شناسد.</p> <p>توانایی‌ها و نیازهای خود را می‌شناسد.</p> <p>با شناخته‌خواسته‌های واقعی و برخی خواسته‌های کاذبش، به کنار گذاشتن آنها علاقه‌مند است.</p> <p>به خداخواه بودن انسان التفات پیدا می‌کند.</p> <p>از خداوند گسترش توانایی‌هایش را درخواست می‌کند.</p> <p>به نیازمندی انسان به قرب خداوند التفات پیدا می‌کند.</p> <p>نقش عوامل فرهنگی در شکل‌گیری برخی خواسته‌های کاذبش را تشخیص می‌دهد.</p> <p>در پرتو خودشناسی تلاش می‌کند، تجاربش را در این زمینه با دیگران به اشتراک گذارد.</p>	خودشناسی

<p>خودسازی و خودمهارگری</p>	<p>می‌داند که مسیر درست هدایت و کنترل غرایز خود عمل به دستورات شرعی است. - برای کسب فضائل اخلاقی (مطرح شده در جدول محتوا) به مراتبی ابتدایی از تمرین آنها و برای دفع رذائل (مطرح شده در جدول محتوا) به مراتبی ابتدایی از تمرین ترک آنها روی می‌آورد. - تلاش می‌کند ضمن رعایت فضائل اخلاقی، به رشد شخصیت خود کمک رساند. - می‌داند که در مواجهه با رذائل اخلاقی باید از خود مراقبت کند. - با پاکیزگی نفسانی خود آشنایی داشته و تمایل دارد از آن در برابر رذائل اخلاقی صیانت کند.</p>
<p>آداب احکام و دینی</p>	<p>- ضمن دانستن احکام شرعی (مطرح در جدول محتوا)، نسبت به انجام آنها اهتمام دارد. - آداب دینی خود را (مطرح در جدول محتوا) شناخته و از طریق مراتبی ابتدایی از تمرین آداب، تلاش می‌کند آنها را در وجود خود تثبیت کند. - به ترویج احکام و آداب دینی در سطح اطرافیان اهتمام دارد.</p>
<p>تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p>- موقعیت کشور خود در میان کشورهای دیگر را شناخته و نسبت به پاسداری از آن اهتمام می‌ورزد. - ضمن تحلیل ساده آرمان‌های کشورش و درکی ساده از منطق آنها، نسبت به تحقق آنها علاقه‌مند می‌شود. - از طریق حضور و برپایی مراسمات دینی تلاش می‌کند مراتبی از کار جهادی-گروهی را تجربه کند. - ضرورت ایجاد و تقویت روحیه جهادی در خود را درک می‌کند.</p>
<p>چالش‌های دین و دینداری</p>	<p>- ضمن دانستن معنای استقلال فرهنگی، علاقه‌مند است آن را به دست آورد. - ضمن دانستن راه حل‌های دینی - کاربردی تلاش می‌کند مواجهه‌ای فعالانه با مصادیق ملموس آسیب‌های فضای مجازی داشته باشد. - از طریق به کارگیری راه حل‌های دینی - کاربردی در قبال مصادیق ملموس آسیب‌های فضای مجازی، به تمرین مراتبی ساده از خودمراقبتی در فضای مجازی می‌پردازد. - از طریق تعاریف ساده، معنای علم و دین را درک می‌کند.</p>
<p>شناخت حکیمانه انسان و جهان</p>	<p>- درباره علت پیدایش پدیده‌ها و تغییرات در محیط طبیعی و اجتماعی - فرهنگی پیرامون خود، تأمل، بررسی و پرس و جو می‌کند و هیچ تغییری را بدون علت نمی‌داند. - فرق میان فعل / پدیده حکیمانه (هدفمند و غایت‌مند) با فعل / پدیده عبث (بی‌هدف) را با مثال بیان می‌کند. - با مثال‌های ساده، محدود و گذرا بودن فرصت‌ها و نعمت‌های مادی را توضیح داده و درباره اهمیت و چگونگی غنیمت شمردن آنها با دیگران گفتگو می‌کند. - برخی تفاوت‌ها میان اشیای طبیعی و اشیای مصنوع (ساخته‌های بشری) را بیان کرده و درباره آنها توضیح می‌دهد. - احساسات و عواطف مختلف خود و اطرافیانش را فهرست کرده و درباره اهمیت (و چگونگی) مدیریت مناسب آنها با دیگران گفت‌وگو می‌کند. - توانایی تشخیص انواع شناخت‌های یقینی، گمانی (احتمال قوی) و مشکوک (احتمال ضعیف) را در حد ادراکات و آموخته‌های خود داشته، درباره تفاوت آنها توضیح می‌دهد. - برخی محدودیت‌ها و خطاهای حواس پنجگانه را با مثال برای دیگران توضیح می‌دهد. - درباره نمونه‌هایی از «عدم دسترسی به برخی حقایق و اطلاعات درباره موجودات» به عنوان یکی از محدودیت‌های شناختی انسان با دیگران گفت‌وگو می‌کند. - نمونه‌هایی از انواع امور لذت‌بخش «فردی و جمعی»، «زودگذر و ماندگار» و «مادی و معنوی» را فهرست کرده و درباره تفاوت میان آنها و میزان نقش هر کدام از آنها در ارزشمند شدن زندگی خود و جامعه‌اش توضیح می‌دهد.</p>

- علاوه بر درک پیام‌های صریح متن یا سخن، بخشی از پیام‌های ضمنی و کنایه‌ها و استعاره‌های ساده آن را نیز کشف می‌کند.
- یک متن، پدیده، رخداد، تصویر، نقاشی، فیلم و مانند آن را تفسیر می‌کند.
- اشیا، افراد و کلمات مختلف را بر اساس معیارهای مختلف، دسته‌بندی و با یکدیگر مقایسه می‌کند.
- واژه‌ها، مفاهیم، پدیده‌ها و رخدادها را به اجزا و ابعاد مختلف تجزیه و تحلیل می‌کند.
- روابط «علت-معلول»، «دلیل-مدعا» و «توالی زمانی» میان پدیده‌ها و رخدادها را تشخیص می‌دهد. (بخش‌های سفید بی ربط هستند نسبت به مسئله تفکر)
- لوازم و نتایج یک مطلب یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد را کشف و تحلیل می‌کند.
- مصادیق یک حکم یا مفهوم کلی را شناسایی می‌کند.
- یک ایده، داستان، اثر هنری یا کار دست‌نی‌نیمه‌کاره را از مسیری غیر معمول و به صورت خلاقانه گسترش می‌دهد.
- کلمات، اشیا یا اجزای مختلف یک یا چند اثر هنری را برای ساختن یک اثر، محصول یا کار دست‌نی‌جدید با یکدیگر ترکیب می‌کند.
- درباره چگونگی انجام متفاوت یک فعالیت یا اصلاح یک وضعیت ناخوشایند، پیشنهادها را بدیع و غیر تکراری ارائه می‌کند.
- انسجام و عدم تناقض مجموعه‌ای از معلومات را بررسی می‌کند.
- کفایت معلومات برای انجام یک پژوهش یا اتخاذ یک تصمیم را بررسی می‌کند.
- فرآیندی که برای پاسخ به یک مسئله، انجام یک کار یا تولید یک اثر طی شده را بازنگری کرده و آن را اصلاح می‌کند یا بهبود می‌بخشد.
- برای یک بازه زمانی متناسب با سن خود، روی یک موضوع یا مسئله تمرکز می‌کند.
- برای انجام شایسته یک کار خوب، به صورت فردی یا گروهی فکر و برنامه‌ریزی می‌کند.

جدول استانداردهای ارزشیابی دوره اول متوسطه

ایده کلیدی	استانداردهای ارزشیابی
خدانشناسی	<ul style="list-style-type: none"> - از طریق تفسیر الهی پدیده‌ها، می‌تواند مظاهر جمال و جلال الهی را تشخیص دهد. - ضمن آنکه می‌تواند دلایلی بر وجود خداوند و یگانگی او اقامه کند، به خدا از آن جهت که مبدأ هستی است، علاقه دارد. - ضمن تلاش برای اصلاح خود و خانواده اش، برای حصول موفقیت به خداوند توکل می‌کند. - می‌تواند خوبی‌ها را به خداوند و بدی‌ها را به غیر خداوند استناد دهد. - از طریق به کارگیری تفکر (مراتبی از تفکر دینی مبتنی بر تعامل حوزه‌های معرفتی و وحی، عقل، نقل و تجربه) اجمالاً هدف خلقت خود و عالم را دانسته و نظام عالم را عادلانه می‌یابد. - نقش ویژه خود و خانواده اش در جهان اجتماعی را تشخیص داده و در راستای آن گام بر می‌دارد. - در راستای حل برخی مسائل خود و خانواده اش، می‌تواند از اندیشه توحیدی نتیجه‌گیری کرده، راه حل‌هایی بیابد.

<p>راه‌شناسی</p>	<p>- مراتبی از مدل تفکر دینی، مدل تفکر خود بنیاد و برخی تفاوت‌های آن دو را می‌شناسد. - می‌تواند از طریق تفکر (مراتبی از تفکر دینی) برای حل برخی مسائل خود و خانواده‌اش استفاده کند. - می‌تواند دلایلی بر ضرورت وجود معصوم (ع)، عصمت و همچنین مرجعیت دینی معصومان و نایبانشان اقامه کند. - برخی مظاهر مهربانی معصومان (ع) در زندگی خود و خانواده‌اش را تشخیص داده و متقابلاً ارتباطی محبت آمیز با معصوم ع دارد. - چگونگی الگوگیری از معصومان (ع) و اسوه‌های دینی متناسب با شرایط معاصر را شناخته و در حل مسائل خود و خانواده‌اش از آنها الگو می‌گیرد. - ضمن آگاهی به مرجعیت دینی قرآن و معصومان ع، در موقعیت عمل (خصوصاً عمل در محیط خانواده) نتایج تدبیر در آیات قرآن و احادیث را به کار می‌گیرد. - مهدی موجود موعود (عج) و آرمان‌هایش را می‌شناسد، تلاش می‌کند آمادگی‌های لازم برای تحقق آن آرمان‌ها را به دست آورد. - تلاش می‌کند ظرفیت‌های تفکر دینی برای مواجهه با چالش‌های فرهنگی خانواده‌اش را یافته و به کار گیرد.</p>
<p>جهان‌شناسی</p>	<p>- از طریق تفکر (مراتبی از تفکر دینی) نادرست بودن تقابل زندگی دنیوی و اخروی را شناخته و بر اساس آن به عمران زندگی دنیوی خود و خانواده‌اش در راستای سعادت اخروی می‌پردازد. - حاکم بودن سنت امتحان الهی بر زندگی دنیوی خود و خانواده‌اش را درک کرده، تلاش می‌کند به خود و خانواده موقعیت‌های امتحان الهی را آگاهی دهد. - برخی ظرفیت‌ها و محدودیت‌های زندگی دنیوی را شناخته و به دلیل ناتوانی این زندگی در پاسخ‌گویی به خواسته‌های انسانی، برای به دست آوردن سعادت اخروی خود و خانواده‌اش تلاش می‌کند. - تلاش می‌کند با مقدم کردن لذات پایدار دنیوی بر لذات زودگذر آن، تأثیر این کار بر سعادت دنیوی‌اش را عیناً تجربه می‌کند. - می‌تواند بر وجود و ضرورت معاد دلایلی اقامه کند.</p>
<p>خودشناسی</p>	<p>- نیازمندی و وابستگی‌اش به خداوند را درک کرده، تلاش می‌کند نسبت به خلق استغناء بورزد. - فهمی روشن از توانایی‌ها، نیازها و خواسته‌های خود دارد. - با شناخت خواسته‌های کاذب و واقعی خود و خانواده‌اش، تلاش می‌کند مسیر زندگی خود و خانواده‌اش را به سوی تحقق خواسته‌های واقعی سوق دهد. - خداخواهی را در میان خواسته‌های واقعی خود می‌یابد. - به خداوند در مورد برآوردن خواسته‌های واقعی‌اش اتجاء می‌رود. - ضمن آگاهی به تأثیر قرب خداوند به در برآوردن خواسته‌های واقعی انسان، تلاش می‌کند خود را به خداوند نزدیک کند. - نقش عوامل فرهنگی در هدایت خواسته‌های واقعی و یا شکل‌گیری خواسته‌های کاذب فردی و خانوادگی را تشخیص می‌دهد. - در پرتو خودشناسی تلاش می‌کند به خانواده، در مورد خود (هویت) واقعی‌اش و راه‌های بازگشت به آن خودآگاهی دهد.</p>
<p>خودسازی و خودمهارگری</p>	<p>- به هدایت و کنترل غرایز و هیجانات خود (فردی و خانوادگی) طبقه دستورات شرعی اهتمام دارد. - برای کسب فضائل اخلاقی (مطرح شده در جدول محتوا) به تمرین تدریجی آنها و برای رفع رذائل (مطرح شده در جدول محتوا) به تمرین تدریجی ترک آنها روی می‌آورد. - تلاش می‌کند ضمن رعایت فضائل اخلاقی و تسری آنها به خانواده، شخصیت اخلاقی خود و خانواده را توسعه دهد. - تلاش می‌کند از طریق مراقبه از خود و خانواده، مانع از آلوده شدن نشان به رذائل اخلاقی گردد. - ضمن آگاهی به ابتلاء خود و خانواده به برخی رذائل اخلاقی، تلاش می‌کند خود و خانواده را به سوی جبران آن سوق دهد.</p>

<p>احکام و آداب دینی</p>	<p>– ضمن دانستن اسرار احکام (مطرح شده در جدول محتوا)، نسبت به انجام آنها توأم با توجه به اسرارشان، اهتمام دارد. – آداب دینی خود را (مطرح شده در جدول محتوا) شناخته و از طریق روی آوری به تمرین تدریجی آنها تلاش می‌کند آنها را در وجود خود تثبیت کند. – به ترویج احکام و آداب دینی در سطح خانواده اهتمام دارد.</p>
<p>تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p>– موقعیت جمهوری اسلامی در دنیای معاصر را تشخیص داده و نسبت به پاسداری از آن اهتمام می‌ورزد. – ضمن تحلیل آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران، و درک منطق آنها، در راستای تحقق آنها گام بر می‌دارد. – ضمن دانستن مصادیق کارآمدی نظام ولایت فقیه و نقش آن در تحقق سعادت ملت ایران و تحقق آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران، از آن پاسداری می‌کند. – از طریق حضور فعال در اردوهای جهاد، در راستای تحقق آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران، خصوصاً رفع محرومیت (اقتصادی، فرهنگی و علمی) از شهر، محله و مدرسه اش گام بر می‌دارد. – به ایجاد، تقویت و ترویج روحیه جهادی در خود و خانواده اهتمام دارد.</p>
<p>چالش‌های دین و دینداری</p>	<p>– با تکیه به برخی ظرفیت‌های غنی فرهنگ دینی – بومی خود، در مواجهه با فرهنگ غرب استقلال فرهنگی خود را حفظ می‌کند. – ضمن دانستن راه حل‌های دینی – کاربردی تلاش می‌کند مواجهه ای فعالانه با آسیب‌ها دینداری (ناشی از مواجهه با فضای مجازی، سبک زندگی مدرن) در دنیای معاصر داشته باشد. – از طریق به کارگیری راه حل‌های دینی – کاربردی برای حضوری هدایت شده در فضای مجازی، به تمرین خودمراقبتی در فضای مجازی می‌پردازد. – ضمن شناختی ساده از بسترهای شکل‌گیری علم مدرن، اجمالاً موضع دین در قبال آنها را درک می‌کند.</p>
<p>شناخت حکیمانه هستی و انسان</p>	<p>– با تأمل درباره برخی حالات درونی خود و خواب دیدن (رؤیا)، برخی حقایق غیرمادی را کشف کرده، ویژگی‌های آنها را بررسی و تحلیل می‌کند. – درباره نمونه‌هایی از تأثیر و تأثر میان موجودات مادی و موجودات غیرمادی (همانند تأثیرات روحی بر جهان طبیعی و بالعکس) توضیح می‌دهد. – نمونه‌هایی از پیامدهای رفتار فردی و اجتماعی انسان برای دیگر موجودات را تحلیل می‌کند. – نمونه‌هایی از گرایش‌های حیوانی و انسانی انسان را فهرست کرده و ارزشمندتر بودن گرایش‌های انسانی و ضرورت مدیریت مناسب گرایش‌های حیوانی را تحلیل می‌کند. – معنای اختیار را در درون خود می‌یابد و درباره مسئولیت‌پذیری به عنوان یکی از مهم‌ترین پیامدهای آن با دیگران گفت‌وگو می‌کند. – نمونه‌هایی از ادراکات به دست آمده از هر یک از منابع شناخت حسی و تجربی، نقلی، عقلی، شهودی (درون‌بینی شخصی) و وحیانی را ارائه کرده و به مقایسه آنها می‌پردازد. – درباره نمونه‌هایی از «خطا در تفسیر» و «دخالت سوگیری‌ها و علایق شخصی» خود یا دیگران به عنوان دو عامل محدودیت شناختی انسان با دیگران گفتگو می‌کند. – با درک «مطابقت با واقعیت» به عنوان معیار شناخت معتبر، تلاش می‌کند مطابقت یافته‌های حسی خود با واقعیت را به کمک تجربه و مطابقت یافته‌های عقلی خود را به کمک استدلال بسنجد. – معنای ارزش و امر ارزشمند را بیان و تحلیل می‌کند. – انواع ارزش‌های «ثابت و متغیر»، «غایی و ابزاری» و «فردی و اجتماعی» را با یکدیگر مقایسه می‌کند. – نمونه‌هایی از چگونگی اثرگذاری شناخت‌ها، باورها، خلیقیات، علایق، عادت‌ها و تلاش افراد و جوامع در سعادت یا شقاوت فردی و اجتماعی ایشان ارائه و تحلیل می‌کند.</p>

- برخی موارد پر کاربرد مغالطات (لفظی، ناشی از عدم دقت، آماری، ادعای بدون استدلال) را شناسایی می‌کند.
- مراحل و برخی فنون انجام پژوهش را رعایت می‌کند.
- پیام‌های صریح و ضمنی متن یا سخن و کنایه‌ها و استعاره‌های آن را کشف می‌کند.
- یک متن، رخداد، پدیده یا اثر را با جزئیات آن بازروایت و خلاصه می‌کند.
- یک متن، پدیده، رخداد، تصویر، نقاشی، فیلم و مانند آن را تفسیر می‌کند.
- اشیا، افراد و کلمات مختلف را بر اساس معیارهای مختلف، دسته‌بندی و با یکدیگر مقایسه می‌کند.
- واژه‌ها، مفاهیم، پدیده‌ها و رخدادها را به اجزا و ابعاد مختلف تجزیه و تحلیل می‌کند.
- روابط «علت - معلول»، «دلیل - مدعا» و «توالی زمانی» میان پدیده‌ها و رخدادها را تشخیص می‌دهد.
- لوازم و نتایج یک مطلب یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد را کشف و تحلیل می‌کند.
- مصادیق یک حکم یا مفهوم کلی را شناسایی می‌کند.
- یک ایده، داستان، اثر هنری یا کاردستی نیمه‌کاره را از مسیری غیر معمول و به صورت خلاقانه گسترش می‌دهد.
- کلمات، اشیا یا اجزای مختلف یک یا چند اثر هنری را برای ساختن یک اثر، محصول یا کاردستی جدید با یکدیگر ترکیب می‌کند.
- دربارهٔ چگونگی انجام متفاوت یک فعالیت یا اصلاح یک وضعیت ناخوشایند، پیشنهادهای بدیع و غیر تکراری ارائه می‌کند.
- کفایت معلومات برای انجام یک پژوهش یا اتخاذ یک تصمیم را بررسی می‌کند.
- فرآیندی که برای پاسخ به یک مسئله، انجام یک کار یا تولید یک اثر طی شده را بازنگری کرده، آن را اصلاح می‌کند یا بهبود می‌بخشد.
- کفایت و تناسب دلایل ارائه شده برای اثبات یک ادعا را بررسی می‌کند.
- برای یک بازهٔ زمانی متناسب با سن خود، روی یک موضوع یا مسئله تمرکز می‌کند.
- برای انجام شایستهٔ یک کار خوب، به صورت فردی یا گروهی فکر و برنامه‌ریزی می‌کند.

جدول استانداردهای ارزشیابی دوره دوم متوسطه

استانداردهای ارزشیابی	ایده کلیدی
<p>- از طریق تفسیر الهی از پدیده‌ها، مظاهر جمال و جلال الهی را تشخیص داده و می‌تواند تجلی‌گری خداوند در عالم و آدم را مشاهده کند.</p> <p>- ضمن آنکه می‌تواند بر خدا، یگانگی او و جامع کمالات بودن او دلایلی منطقی اقامه کند، به خدا از آن جهت که جامع همه کمالات است، علاقه دارد.</p> <p>- ضمن تلاش برای اصلاح خود و جامعه اش، برای حصول موفقیت به خداوند توکل می‌کند.</p> <p>- می‌تواند از طریق ریشه‌یابی خوبی‌ها، آنها را به خداوند و از طریق ریشه‌یابی بدی‌ها، آنها را به غیر خدا استناد دهد.</p> <p>- از طریق به کارگیری تفکر روشمند (برآمده از تعامل حوزه‌های معرفتی و وحی، عقل، نقل و تجربه) هدف خود و خلقت را دانسته و نظام عالم را عادلانه می‌یابد.</p> <p>- نقش ویژه خود و جامعه اش در جهان بین المللی را تشخیص داده، در راستای ایفای آن گام بر می‌دارد.</p> <p>- در راستای حل برخی مسائل خود و جامعه اش، می‌تواند از اندیشه توحیدی نتیجه‌گیری کرده و راه‌حلی بیابد.</p>	خداشناسی

راهنماشناسی	<p>– مدل تفکر دینی (برآمده از تعامل حوزه‌های معرفتی وحی، عقل، نقل و تجربه) و تفکر خودبنیاد (برآمده از نفی وحی و نقل)، تفاوت‌ها و پیامدهای کلی هر یک برای راهبری فرهنگ‌ها را می‌شناسد.</p> <p>– می‌تواند از ظرفیت‌های تفکر دینی برای حل برخی مسائل فردی و اجتماعی استفاده کند.</p> <p>– می‌تواند دلایلی منطقی بر وجود، ضرورت، عصمت معصومان (ع)، و همچنین مرجعیت دینی، سیاسی، اجتماعی معصومان و نایبانشان اقامه کند.</p> <p>– برخی مظاهر محبت معصومان (ع) در حق خود و جامعه اش را تشخیص داده و متقابلاً ارتباطی محبت آمیز با معصوم (ع) دارد.</p> <p>– چگونگی الگوگیری از معصوم (ع) و اسوه‌های دینی متناسب با شرایط دنیای معاصر را شناخته و در حل مسائل خود و جامعه اش از آنها الگو می‌گیرد.</p> <p>– ضمن آگاهی به عصری نبودن، تحریف‌ناپذیری و هدایت‌گری قرآن، در موقعیت عمل (خصوصاً عمل اجتماعی) نتایج تدبیر در آیات قرآن و احادیث را به کار بگیرد.</p> <p>– مهدی موجود موعود، آرمان‌هایش و منطق آن آرمان‌ها را می‌شناسد و تلاش می‌کند خود را برای تحقق آن آرمان‌ها آماده سازد.</p> <p>– تلاش می‌کند ظرفیت‌های تفکر دینی برای مواجهه جامعه اسلامی با فرهنگ تجدیدی را یافته و به کار گیرد.</p>
جهان‌شناسی	<p>– از طریق تفکر روشمند میزان ارزشمندی زندگی دنیوی را شناخته و بر اساس آن به عمران زندگی دنیوی خود و جامعه اش، در راستای سعادت اخروی، می‌پردازد.</p> <p>– حاکم بودن سنن الهی (سنت امتحان، توبه‌پذیری، استدراج و مکافات) بر زندگی دنیوی خود و جامعه اش را درک کرده و تلاش می‌کند نسبت به قرار گرفتن خود و جامعه در موقعیت سنن الهی، غفلت زدایی کند.</p> <p>– ظرفیت‌ها و محدودیت‌های زندگی دنیوی را شناخته، و به دلیل ناتوانی این زندگی در پاسخ‌گویی به خواسته‌های اصیل انسانی، برای به‌دست آوردن سعادت اخروی خود و جامعه اش تلاش می‌کند.</p> <p>– تلاش می‌کند با مقدم کردن لذات اخروی بر دنیوی، تأثیر این کار بر سعادت دنیوی و اخروی اش را عیناً تجربه می‌کند.</p> <p>– می‌تواند بر وجود و ضرورت معاد دلایلی منطقی اقامه کند.</p>
فردشناسی	<p>– ضمن آگاهی به نیازمندی ذاتی خود به خداوند، تلاش می‌کند نسبت به خلق استغنا بورزد.</p> <p>– بر مبنای حقیقت توحید تصویری روشن از خود، توانایی‌ها، نیازها و خواسته‌های خود دارد.</p> <p>– با شناخت خواسته‌های کاذب و واقعی خود و جامعه اش، تلاش می‌کند مسیر زندگی خود و جامعه اش را به سوی تحقق خواسته‌های واقعی سوق می‌دهد.</p> <p>– خداخواهی را ریشه همه خواسته‌های واقعی خود می‌یابد.</p> <p>– با خداوند در مورد خواسته‌های واقعی اش نجوا می‌کند.</p> <p>– ضمن آگاهی به اینکه تنها راه تأمین خواسته‌های واقعی، وصال به خداست، تلاش می‌کند با قرب به خداوند پاسخی منطقی به خواسته‌های واقعی اش دهد.</p> <p>– تفاوت پاسخ فرهنگ دینی و فرهنگ تجدیدی به اصیل‌ترین خواسته‌های انسانی جوامع را تشخیص می‌دهد.</p> <p>– در پر تو خودشناسی توحیدی تلاش می‌کند به جامعه، درباره خود (هویت) واقعی اش و راه‌های بازگشت به آن خودآگاهی دهد.</p>

<p>خودسازی و خودمهاگری</p>	<p>- معنای عبودیت را درک کرده و به کنترل و هدایت غرایز، هیجانات و عواطف خود (فردی، اجتماعی) طبق دستورات شرعی اهتمام دارد.</p> <p>- برای کسب فضائل اخلاقی (مطرح شده در جدول محتوا) به تمرین مداوم آنها و برای رفع رذائل (مطرح شده در جدول محتوا) به تمرین مداوم ترک آنها روی می‌آورد.</p> <p>- تلاش می‌کند ضمن رعایت فضائل اخلاقی و تسری آنها به جامعه، شخصیت اخلاقی خود و جامعه اش را توسعه دهد.</p> <p>- ضمن توجه و مراقبه از خود و جامعه تلاش می‌کند مانع آلوده شدن خود و جامعه اش به رذائل اخلاقی شود.</p> <p>- ضمن آگاهی به ابتلاء خود و جامعه به برخی رذائل اخلاقی، تلاش می‌کند خود و جامعه را به سوی جبرای آن سوق دهد.</p>
<p>احکام و آداب دینی</p>	<p>- ضمن دانستن اسرار و فلسفه احکام (مطرح در جدول محتوا) نسبت به انجام و پاسداری از آنها توأم با توجه به اسرار و فلسفه شان، اهتمام دارد.</p> <p>- آداب دینی خود را (مطرح شده در جدول محتوا) شناخته و از طریق روی آوردن به تمرین مداوم، تلاش می‌کند آنها را در وجود خود تثبیت کند.</p> <p>- به ترویج احکام و آداب دینی در سطح جامعه اهتمام دارد.</p>
<p>تحلیل زمانه و فعالیت دینی</p>	<p>- موقعیت انقلاب اسلامی در جهان معاصر را تشخیص داده و نسبت به پاسداری از آن اهتمام می‌ورزد.</p> <p>- ضمن تحلیل آرمان‌های انقلاب اسلامی، خصوصاً آرمان‌های تمدنی اش و درک منطق آنها، در راستای تحقق آنها گام بر می‌دارد.</p> <p>- ضمن دانستن مصادیق کارآمدی نظام ولایت فقیه در راستای سعادت ملت ایران و تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی، از آن پاسداری می‌کند.</p> <p>- از طریق حضور و برپایی اردوهای جهادی، در راستای تحقق بخشی به آرمان‌های انقلاب اسلامی، خصوصاً رفع محرومیت (اقتصادی، فرهنگی و علمی) از سطح جامعه گام بر می‌دارد.</p> <p>- به ایجاد، تقویت و ترویج روحیه جهادی در خود و جامعه اهتمام دارد.</p>
<p>چالش‌های دین و دینداری</p>	<p>- با تکیه به ظرفیت‌های غنی فرهنگ دینی - بومی خود، در مواجهه با فرهنگ غرب و مظاهر آن، استقلال فرهنگی خود را حفظ کرده و تلاش می‌کند از پایگاه فرهنگ دینی - بومی به حل چالش‌های معاصرش بپردازد.</p> <p>- ضمن دانستن راه حل‌های دینی - کاربردی تلاش می‌کند مواجهه ای فعالانه با چالش‌های دین و دینداری (ناشی از مواجهه با فضای مجازی، عقلانیت‌های متکثر و ادیان مختلف) در دنیای معاصر داشته باشد.</p> <p>- نسبت به فائق آمدن بر چالش‌های دین و دینداری در دنیای معاصر احساس مسئولیت کرده، تلاش می‌کند مراتبی از آنرا محقق کند.</p> <p>- ضمن شناخت بسترهای شکل‌گیری علوم طبیعی و انسانی مدرن، موضع دین در قبال آنها را درک می‌کند.</p> <p>- هویت و ظرفیت‌های الگوی علم در تاریخ و فرهنگ اسلامی را درک می‌کند.</p> <p>- با الگوی تکامل یافته‌تری از علم، برآمده از تعامل سه حوزه معرفتی تجربه، عقل و وحی، آشنایی دارد و ظرفیت آن را برای تحول در علم را درک می‌کند.</p>

- تعریف، ضرورت و ساختار مسائل علم فلسفه را بیان می‌کند. * (استانداردهای عملکرد که با این نشانه علامت گذاری شده‌اند، مختص دانش‌آموزان رشته علوم انسانی هستند.)
- سیری کلی از تحولات تاریخی فلسفه از یونان و ایران باستان تا حال حاضر را با تمرکز بر دو جریان کلی فلسفه اسلامی و فلسفه مدرن غربی توصیف می‌کند. *
- درباره چگونگی نقش آفرینی فلسفه در تقسیم‌بندی علوم و بررسی مسائل داخلی آنها با استفاده از مثال توضیح می‌دهد. *
- ضمن تبیین مسئله فلسفی «نسبت میان وجود و ماهیت»، برخی برهان‌های ساده درباره اثبات اصالت وجود را گزارش می‌کند. *
- روابط تشکیکی موجودات را با استفاده از مثال توضیح می‌دهد. *
- تقسیمات هستی به رابط و مستقل، واجب و ممکن، ذهنی و خارجی، علم و عالم و معلوم، واحد کثیر، ثابت متغیر، حادث و قدیم، علت و معلول، مادی و مجرد را به همراه مهم‌ترین ویژگی‌های هر یک از این اقسام، با استفاده از مثال توضیح می‌دهد. *
- با آگاهی از دیدگاه حکمای مسلمان درباره چیستی نفس انسان؛ انواع نفس نباتی، حیوانی و انسانی و قوا/مراتب هر یک از آنها؛ تجرد؛ اراده و اختیار و چگونگی تکامل نفس، برخی رفتارها و احوال درونی خود یا رفتارهای دیگران را تحلیل می‌کند. * (علامت گذاری استاندارد عملکرد با این نشانه به معنای آن است که بخشی از این استاندارد عملکرد، مختص دانش‌آموزان رشته علوم انسانی است و بخشی یا سطحی عام از آن، شامل تمام دانش‌آموزان می‌شود)
- با مهم‌ترین مبانی فلسفی علوم تجربی، علوم انسانی و فناوری‌های برآمده از آنها آشنا شده، نسبت به تأمل درباره این علوم و فناوری‌ها از این زاویه ابراز علاقه می‌کند. *
- با توجه به آموزه‌های خود درباره چیستی و مراتب نفس انسانی، به تحلیل حقیقت و مراتب سعادت انسانی می‌پردازد. *
- معانی مختلف علم نافع در مسیر سعادت را با استفاده از تحلیل‌های عقلی و بیان‌های دینی تحلیل می‌کند. *
- ابعاد و مراتب سعادت اجتماعی را با توجه به نقش خلیقات و باورهای جامعه و نوع حکومت در آن تحلیل می‌کند. *
- با توصیف فرآیند دست‌یافتن به سعادت و امکانات و محدودیت‌های انسان در این مسیر، به شناسایی و تحلیل موقعیت خود و جامعه‌اش در مسیر کسب سعادت می‌پردازد. *
- علاقمند به شناخت دیدگاه‌های فلسفی و تأمل عمیق درباره حقایق هستی و لایه‌ها و ابعاد پنهان درون انسان است. *

- تعریف، ضرورت و ساختار مسائل علم منطق را بیان می‌کند.
- با آشنایی با چیستی، انواع و اجزای تعریف منطقی، در مواجهه با تعریف‌های ساده منطقی می‌تواند نوع تعریف و اجزای آن را تشخیص دهد.
- با آشنایی با چیستی و مهم‌ترین انواع استدلال (با توجه به صورت و ماده آن) در مواجهه با یک استدلال می‌تواند نوع آن را تشخیص دهد.
- با آشنایی با اقسام قضایا (بر حسب معیارهای مختلف منطقی)، می‌تواند نوع هر قضیه‌ای را تشخیص دهد.
- برخی موارد کاربرد مغالطات (ادعای بدون استدلال؛ پیش فرض نادرست؛ صوری) را شناسایی می‌کند.
- پیام‌های صریح و ضمنی متن یا سخن و کنایه‌ها و استعاره‌های نسبتاً پیچیده آن را کشف می‌کند.
- یک متن، پدیده، رخداد، تصویر، نقاشی، فیلم و مانند آن را تفسیر می‌کند.
- برای کشف حقایق به جمع‌آوری و دسته‌بندی نظام‌مند اطلاعات از منابع مناسب می‌پردازد.
- اشیا، افراد و کلمات مختلف را بر اساس معیارهای مختلف، دسته‌بندی و با یکدیگر مقایسه می‌کند.
- مفاهیم، دیدگاه‌ها، پدیده‌ها و رخدادها را به اجزا و ابعاد مختلف تجزیه و تحلیل می‌کند.
- انواع مختلفی از روابط را میان مفاهیم، دیدگاه‌ها، پدیده‌ها و رخدادها کشف می‌کند.
- بر اساس معیارهای معتبر (همانند ارزشمندی بیشتر یا فوریت) میان گزینه‌های مختلف عملی اولویت‌گذاری می‌کند.
- مهم‌ترین لوازم و نتایج یک دیدگاه را استنتاج می‌کند.
- مصادیق یک حکم یا مفهوم کلی را شناسایی می‌کند.
- یک ایده، داستان، اثر هنری یا کار دست‌نیمه‌کاره را از مسیری غیر معمول و به صورت خلاقانه گسترش می‌دهد.
- کلمات، اشیا یا اجزای مختلف یک یا چند اثر هنری را برای ساختن یک اثر، محصول یا کار دست‌نیمه جدید با یکدیگر ترکیب می‌کند.
- درباره چگونگی انجام متفاوت یک فعالیت یا اصلاح یک وضعیت ناخوشایند، پیشنهاد‌های بدیع و غیر تکراری ارائه می‌کند.
- در هنگام مطالعه یا گفتگو با دیگران، «امور یقینی»، «نظرات و سلیقه‌های شخصی»، «سخنان مشهور» و «دیدگاه‌های مستدل» را از یکدیگر تمییز می‌دهد.
- پیش فرض‌ها و مفروض‌های یک پرسش، ادعا یا استدلال را شناسایی و آشکار می‌کند.
- کفایت و تناسب دلایل ارائه شده برای اثبات یک ادعا را بررسی می‌کند.
- فرآیندی که برای پاسخ به یک مسئله، انجام یک کار یا تولید یک اثر طی شده را بازنگری کرده، آن را اصلاح می‌کند یا بهبود می‌بخشد.
- برای یک بازه زمانی متناسب با سن خود، روی یک موضوع یا مسئله تمرکز می‌کند.
- برای انجام شایسته یک کار خوب، به صورت فردی یا گروهی فکر و برنامه‌ریزی می‌کند.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

